

DOMOLJUB

Izdaja vsak četrtek. Cena mu je 8 K na leto. (Za Nemčijo 10 K, za Ameriko in druge tuje države 12 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 20 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisal in dopisat se pošiljajo: Uredništvo „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica —

Štev. 51.

V Ljubljani, dne 19. decembra 1918.

Leto XXXI.

Naše ujedinjenje.

Čez noč smo prišli iz stare Avstro-ogrske države v novo državo, v zedinjeno Jugoslavijo. Takih dogodkov ljudje še vsakih sto let ne doživljajo. Človeku, ki ni študiral človeške zgodovine, ki ne pozna razvoja narodov in držav, se mora to čudno zdeti. Kdor ne pozna preteklih časov, misli, da je država nekaj tacega, kakor večnost, brez začetka in konca. Tako smo mislili tubdi v Avstriji; niti na mise, nam ni prišlo, da bo ta Avstrija, ki je šla v boj z malo, slabotno Srbijo zato, da varuje svojo čast in svoj obstanek, kakor so njeni takratni voditelji zagotavljali — nihče ni pričakoval, da bo ta Avstrija razpadla ob koncu vojske. In vendar se je to zgodilo; Avstrije ni več, avstrijskih vlad in mini, strov ni več, cesarja ni več... Namestu stare Avstrije je vrsta samostojnih narodnih držav; tu je nemška avstrijska republika, je samostojna Mažarska, so neodvisni Poljaki, je samostojna češko-slovaška republika, na jugu nekdanje Avstrije pa je naša Jugoslavija, v kateri je združeno trojedino plemo Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno državno celoto. Čudno! Avstrija je začela vojsko s Srbijo, prisiljeni smo bili iti z orožjem nad svoje brate. Kdor je le količkaj človeškega čuta kazal nasproti junaškim Srbom, je bil veleizdajalec in kot najhujši zločinec obsojen na smrt; in zdaj? — Zdaj smo s Srbijo združeni v eno državo. Ali ni to čudno? Nekaj pri tej stvari ni bilo prav, ali prej ne, ko smo s Srbijo vojsko začeli ali pa sedaj ni. Obojno ne more biti pravilno. A kdo bo trdil, da ni prav in naravno, če se rodovi istega plemena združijo v državno celoto, da se laže branijo proti močnejšemu sosedu, da laže živijo in da si laže zagotovijo srečnejšo bodočnost. Da, samo tako se je morala ta nesrečna vojska končati in hvala Bogu, da se je tako končala. Nem-

ško avstrijska zmaga bi bila grob za nas Slovence in za vse Jugoslovane. Ali hočete za to dokazov? Ali ni vsaka nemška zmaga nanovo nategnila okov, ki nam je bila vključena vanje naša svoboda? Bili smo popolnoma pod nemško oblastjo; evovam dokazali! Ko je naš predzadnji zunanji minister Černin povedal nemškim generalom, da se Avstrija ne more več vojskovati in ko je namignil, da bomo morali brez Nemčije skleniti poseben mir, če ga Nemčija noče, tedaj je odgovoril vsemogočni nemški general Ludendorff ministru: »Povejte cesarju Karlu, da ima Avstrija tisti dan, ko sklene poseben mir, vojsko z Nemčijo.« Pa kaj bi pravil stvari, ki jih ve danes vsak otrok. Kakor je bila Avstrija slepo orodje v rokah oholega pruskega militarizma, tako smo živeli mi Slovenci v korist in slavo Nemcev. Da bi nam bili privoščili kako ugodnost, samostojnost, svobodo? Kaj še! Neposredno pred razpadom Avstrije je hotela avstrijska vlada odstaviti našega prvoboritelja za jugoslovansko svobodo, prevzvišenega knezoškofa ljubljanskega. Kaj hočete še več?

Kakor v naravi, tako veljajo tudi v življenju narodov in držav gotovi zakoni, ki jih nihče brez kazni ne sme teptati; kdor pa jih tepta, nad tem se krivica in nasilje bridko maščuje. Avstrija je svoj razpad zaslužila in nihče ga ne obžaluje. Najmanj pa imamo mi Slovenci vzroka žalovati za staro Avstrijo. Kar smo dobili, smo si morali krvavo, strašno krvavo zaslužiti. Razpad Avstrije je torej posledica naravnega razvoja, to je kazni, ki je morala Avstrijo zadeti za vse krivice in za vsa nasilja, ki ga je delala toliko let narodom. Proti temu razvoju bi se zastoj borili, tudi ko bi imeli kak vzrok za to. Rad bi pa poznal človeka, ki bi se potezal za staro Avstrijo. V Avstriji torej ne moremo biti, kaj pa sedaj? Ali naj bomo sami? En milijon in pol ljudi naj ima samostojno državo? Nemška obrt in gospodarstvo, nemška trgovina nas uni-

či v malo letih. Ali ni najbolj pametno, da, naravnost nujno potrebno, da se združimo s tistimi, s katerimi nas družijo kri in jezik in zemlja, s svojimi brati, Hrvati in Srbi. Dokler smo bili v Avstriji, nismo mogli delati za to, dolžni smo bili zvestobo prejšnji državi in njenemu vladarju, dokler je bil cesar Karel naš postavljeni vladar. Ko pa je cesar Karel ožestopil, ko je Avstrija razpadla, smo postali svobodni in svobodno si volimo državo in vladarja. Naši ljudski zastopniki iz Jugoslovansega kluba in zastopniki narodnega sveta so se sešli s hrvatskimi zastopniki v Zagrebu k posvetovanju in sklenili, da naj se ustanovi v Zagrebu začasna vlada Slovencev, Hrvatov in Srbov izven kraljevine, to je bila za prehodni čas naša vlada, »Narodno veče«. Tej vrhovni jugoslovanski vladi je bila naša narodna vlada SHS v Ljubljani podrejena. Na tej stopnji razvoja je stala naša mlada država, ko je začel Lah zasedati naše ozemlje. Narodno veče v Zagrebu je sporočilo vsem entitnim državam, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi samostojna država, da nismo z nobeno državo več v vojnem stanju, da smo prijatelji entente. Italija ujedinjenja Jugoslovani še do danes ni priznala, ona pravi, da pozna samo staro Avstro-Ogrsko in zavezniško Srbijo. Kaj nam je bilo storiti? Ali naj bi bili gledali, kako Lah zaseda in poitaljančuje našo zemljo, našo solčno Gorisko, rajsko Vipavo, lepo Dalmacijo? Ali naj se mu upremo? Kako? Lastna korist in bratska ljubezen nam je kazala pot v Belgrad. Naši in hrvatski zastopniki so šli v Belgrad in izjavili, da se slovensko in hrvatsko ljudstvo z bratskim srbskim narodom združuje v eno državo pod novo začasno vlado, ki se sestavi iz zastopnikov vseh treh narodov in ki bo pod vodstvom srbskega prestolonaslednika princa regenta Aleksandra vladala v tem prehodnem času toliko časa,

dokler se ne skliče ustavodajna skupščina (konstituenta), ki bo določila končno veljavno obliko naše države. S tem korakom nismo prišli v veliko Srbijo, kakor morda govore nekateri ljudje. Mi nismo bili nikoli za veliko Srbijo in Srbi to dobro vedo. S tem državotvornim činom so se slovenske pokrajine v okviru nekdanje habsburške monarhije, dalje hrvatske dežele, ki so bile prej pod ogrsko kruno, Bosna in Hercegovina in Dalmacija strnile v eno državo, pod eno vladno. To je predvsem zahteva krvi in sorodstva; bratje smo si, obdelujemo isto zemljo, živimo na isti način, govorimo isti jezik. Zakaj bi bili razcepljeni? Ali ne bo trinajst milijonov ljudi združenih v eno državo lažje živelo in se branilo kakor eden in pol? — Ta združitev pa je bila tudi nujna zahteva našega zunanjega položaja; da, naša samostojnost in svoboda je kričala zahtevala to združitev. Zdaj ni več Srbije, ni več Hrvatske, ni več Štajerske in Kranjske, ampak zdaj imamo samo Jugoslavijo — z novo vlado, ki ni ne srbska, ne hrvatska, ne slovenska, ampak jugoslovanska, to se pravi: ustanovljena je iz zastopnikov vseh treh narodov. Našo Jugoslavijo bodo zdaj priznale vse države, tudi Lah jo bo moral priznati, imeli bomo vse pravice, ki jih ima samostojna država. Niti pedi naše zemlje več ne bo smel tujec zasesti; kar pa je Lah zasedel, bo moral nazaj dati.

Kaj pa republika? — boste vprašali. Mi smo vendar za republiko. Da, za republiko smo, ves naš narod je za republiko. Prepričani smo, da je republika za nas najbolj ugodna državna oblika. A sedaj se je moralo to vprašanje tako rešiti, kakor se je. S tem, da je začasno na čelu države srbski prestolonaslednik, še ni izrečena zadnja beseda o končni obliki naše države. To bo določilo ljudstvo samo v ustavodajni skupščini. Če bi se pa ta ustavotvorna skupščina odločila po večini za monarhijo sedanje vladarske rodovine Karadževićev, tedaj se bomo mi kot resnično demokratičen narod udali in monarhijo sprejeli. Zagotovili pa si bomo, da bo ta monarhija, če pride do nje, popolnoma demokratična država, kjer se bo vladalo ljudstvo samo in kralj ne bo imel nikakih izrednih pravic.

Slovinci smo zvest narod. Tisto zvestobo, ki smo jo imeli do Avstrije in do habsburške monarhije, ki nam obe zvestobe nista vračale, prenesimo na Jugoslavijo. Od naše zvestobe bo odvisna usoda Jugoslavije in naša lastna usoda. Čas, ko so nasilni vojskovodje delali državo, je minil; minil je čas francoskih kraljev, ki so rekli: Država sem jaz. Danes delajo države narodi in edino narod sme reči: Država sem jaz. In če se bo cel narod tega zavedal, če bo cel narod smatral državo za svojo stvar, se zanj bo zanimal, če bo vsak po svojih zmognostih delal v prosep naše Jugoslavije, potem bo naša država mogočna, in Jugoslovani srečni. In taka Jugoslavija naj raste, naj se razvija, naj se krepi do konca

dni. Tako Jugoslavijo naj nam blagoslovi Bog!

Tedenske novice.

Drobne politične vesti.

Prva jugoslovanska vlada. V Belgradu se je sestavila prva jugoslovanska vlada. Sedaj je enotnost države Slovencev, Hrvatov in Srbov tudi v vladi krepko poudarjena in tudi na zunanji enotno zastopana. Mislamo, da smemo upravičeno upati, da se bo nova skupna vlada predvsem krepko potegnila za naše pravice napram Italijanom in da dr. Trumbić kot zunanji minister ne bo nič odnehal v tem oziru. Narodno veče je z imenovanjem skupne vlade prenehalo kot naša vrhovna oblast. Pokrajinske vlade najbrže še ostanejo in se jim bo določil delokrog, v katerem naj delujejo.

Nova vlada obstoji iz 18 članov s predsednikom in podpredsednikom vred. Predsednik je Nikola Pašić, dosedani srbski ministriški predsednik, podpredsednik dr. Korošec, zunanji minister dr. Trumbić, bogočastje ima Hrvat dr. Sunarić, notranje zadeve Svetozar Pribičević, dosednji podpredsednik Narodnega veča. V ministrskem svetu sedi sedaj 11 Srbov, 2 Slovencev (dr. Korošec od S. L. S. in dr. Kramer od J. D. S.), 4 Hrvati in en bosanski mohamedanec. Izmed Srbov ima Pašićeva doslej vladna stranka 4 člane, opozicija pa, ki je bila sedaj močnejša, pa 5 članov.

Najnovejša poročila pa slovejo, da Pašić ni sprejel sestave novega ministrstva in se še dalje pogajajo. Najbrže pa zgornja lista ne bo dosti izpremenjena.

Pogajanja med koroško skupščino in našo vlado, kar se tiče meja, so se razbila. Nadaljujejo se pa gospodarska pogajanja med Narodno vlado in zastopniki Nemške Avstrije.

Jugoslovanska armada. Ker imamo sedaj Slovinci, Hrvati in Srbi novo skupno državo, se bo osnovala tudi nova skupna jugoslovanska armada iz vseh treh plemen. Vsa stara vojska bo razpuščena, številke vseh polkov izpremenjene in tudi uniforme nekoliko predrugačene. Preosnova nove armade je izročena srbskemu polkovniku Milanu Pribičeviću.

Odstavljeni Nikita. Črnogorska skupščina ni le odstavila dosedanjega kralja Nikito, temveč mu tudi zaplenila premoženje ter prepovedala članom kraljeve družine povratek v Črno goro. No, Nikita se že preje ni dosti brigal za Črnogorce, denarcev si je nabral v obilni meri in bo sedaj v miru živel.

Velik shod v Belgradu. V Belgradu se je vršil velik shod, na katerem so slovenski govorniki govorili o laškem nasilju na slovenski in hrvatski zemlji.

Domače novice.

† **Ivan Cankar.** Dne 11. t. m. ponoči je umrl v ljubljanski bolnici slovenski pisatelj Ivan Cankar, eden največjih slovenskih umetnikov. Njegovi spisi niso brez zmot in zabod, toda proti koncu se je njegovo mišljenje mnogo izpremenilo. Dasi je po zunanje pripadal socialnodemokratski stranki, je bil v srcu vedno veren in proti koncu svojega življenja

tudi na zunanji ni več skrival svojega verskega prepričanja. Bil je globok duh, in globok duh navadno po dolgih zablodah pride do prave Resnice in Lepote, ki je Bog. V osebnem življenju je bil silno blagega srca. Pokoj njegovi duši!

Italijani so zasedli Zaplano, župnijo, ki je poldrugo uro oddaljena od Vrhnike in spada pod vrhniško občino.

Pošta. Pisma se zopet lahko oddajajo zaprta. Tudi promet s poštnimi zavetki je zopet dovoljen.

Redna železniška zveza Ljubljana-Dunaj. Z dne 14. t. m. je obnovljena redna železniška zveza Ljubljana-Dunaj. Vlak št. 32 gre iz Ljubljane ob 2. uri 47 minut popoldne in pride na Dunaj drugi dan ob 7. uri zjutraj; vlak št. 34 gre iz Ljubljane ob 11. uri 20 minut ponoči in pride na Dunaj drugi dan ob 3. uri 35 minut popoldne. Vlak št. 31 gre z Dunaja ob 8. uri 10 minut dopoldne in pride v Ljubljano ob 4. uri 6 minut zvečer; vlak št. 35 pa gre z Dunaja ob 9. uri 40 minut zvečer in pride v Ljubljano drugi dan ob 12. uri 34 minut popoldne.

Sprejem strank pri oddelku za prehrano. V oddelku za prehrano Narodne vlade SHS v Ljubljani se sprejemajo stranke odslej samo v sredo in soboto od 9. do 10. ure dopoldne. — Druge dneve, oziroma v drugem času se — izvzeti so le najnujnejši primeri — stranke ne sprejemajo.

Jubilej. G. Franjo Mulaček, poslovodja tvrdke I. C. Mayer, je praznoval dne 12. t. m. 40letnico službovanja.

Rdečo listino z večjo vsoto denarja je zgubil dne 9. decembra Franc Zupan iz Cernivca 17 od Cernivca do Radovljice. Pošte najditej naj jo vrne proti nagradi.

Prošnja. Kdo izmed vrtniških se vojakov kaj ve o četovodji Ivanu Dolencu, ki je 27. oktobra pisal zadnjič s Tirolskega. Stojni je pri lovskem bataljonu štev. 20, vojna pošta 613. Sporoči naj se Mariji Dolenc, Podturn pri Toplicah 62, Dolensko.

Kdo izmed vojakov, vračajočih se iz ruskega ujetništva, ve o Vidu Ugovšek, ki je bil ujet v Karpatih (Dukla prelaz) 21. marca 1915. Sporoči naj njegovemu očetu Janezu Ugovšek, pošta Sv. Frančišek Ksaverij v Savinjski dolini, Štajersko. Stroški se povrnejo.

Kdo ve? Franc Škrli, četovodja, k. l. Lir. 27/3 stotnija, vojnopoštna št. 48 je pisal zadnjič 21. marca 1915, od takrat pa ni nobenega sledu več o njem. Kdor bi kaj od vračajočih se ujetnikov natančnejšega vedel, naj blagovoli sporočiti proti nagradi na naslov: Ivana Škrli, Dobec št. 15, pošta Begunje-Rakek.

Cerkvene vesti.

Papežev jubilej. 22. decembra obhaja papež Benedikt XV. 40letnico mašniškega posvečenja. Vsi katoliški škofje se pripravljajo, da ga dostojno počaste. Mi pa smo sedaj še posebno dolžni, da molimo za sv. Očeta, da bi v tem času, ko se bo v marsikateri državi na novo odločala usoda katoliške Cerkve, krepko držal krmilo sv. Petra.

Papeževo posredovanje za vojne ujetnike. Italijanska vlada je avstrijskim vojnim ujetnikom prepovedala brzojavljati domov. Na prošnjo dunajskega nuncijskega je sv. Oče posredoval pri italijanski vladi, ki je zopet dovolila vojnim ujetnikom pošiljati brzojavke domov.

Msgr. dr. Evgen Lampe umrl. 16. decembra zjutraj je umrl v ljubljani stolni kanonik dr. Evgen Lampe. Rajnik je bil rojen meseca novembra leta 1874. v Metliki. Bil je silno nadarjen in neumorno delaven mož. Tudi pri »Domoljubu« je v prejšnjih časih zelo vneto sodeloval. Bil je izvrsten organizator in dober govornik. Dogodki preteklega leta so njegovo že itak rahlo zdravje globoko pretresli, tako da šibko telo ni moglo več kljubovati. Naj počiva v miru!

Vrlo ljudstvo. Na čehoslovaškem so odstranili krščanski nauk iz šol. In tako je nekje na Moravskem odstranil učiteljski križ iz šole. Ljudstvo je bilo tako ogorčeno, da je učiteljski moral križ lepo postaviti na staro mesto.

— **Za sirote.** Kdor hoče učlovečenega Boga v jaslicah posebno razveseliti, naj se spomni sedaj pred Božičem ubogih sirot v naših sirotiščih, ki trpe pomanjkanje. »Dobrodela pisarna« v Alojzijevešči v Ljubljani sprejema darove zanje. Moka, kaša, sladkor in katerekoli jestvine se hvaležno sprejemajo. Morda bi imel kdo zanje tudi še kako jabolko. Denarni darovi za sirote so skoro čisto izostali. Ne pozabite »Škofijskega društva za varstvo sirot« da ne pridejo slovenske sirote v nekrščanske roke. — Kan. Nadrah.

Iz naših društev.

Dravje. V nedeljo, 22. t. m., ponovimo igri »O, ta Polona« in »Ponesrečena coprnica«. Začnemo ob pol petih zvečer.

Pri Sv. Gregorju priredi Katol. slov. izobraževalno društvo na Stefanov dan ob 2. popoldne gledališko predstavo. Fantje bodo uprizorili dve šaloigri »Prepirljiva soseda« in »Smeha bo obilo, zato pride«.

St. Jošt nad Vrhniko. Če tudi smo precej na visokem, vendar se je večina fantov in moških vrnilo z bojnega polja domov. Zelo nas veseli, da te moremo še čitati, dragi »Domoljube«. Da, tudi pri nas v St. Joštu bomo mogli sešaj, ko smo se začeli prosto gibati v lastnih domovih, s se večjim veseljem in navdušenjem skrbeti za to, da dosežemo idealnih namenov izobraževalnega društva. Tudi naša mladina, zlasti dekleta, so pokazala, da imajo za to smisla in gorečnosti. Vsa hvala pa gre našim cerkvenim pevkam, ki že nad šest let tako zvesto pojo Bogu na čast. Rade in točno se udeležujejo pevskih vaj ter si prizadevajo, da napredujejo v lepem cerkvenem petju.

Iz Mekinj. Zopet smo začeli z izobraževalnim delom. Društveni dom, ki je moral skozi 4 leta služiti nesrečnemu militarizmu kot kasarna, kot bolnišnica in kot vojno skladišče, smo vrnilo duševnemu delu nazaj. Dne 8. dec. popoldne se je zbralo mnogo ljudstva v dvorani k napovedanemu shodu. Govoril je naš rojak prof. Sušnik nad eno uro dolgo o početku in razvoju svetovne vojske, ki nam je nepričakovano hitro rodila težko pričakovano Jugoslavijo. S toplo besedo je obsojal krivični režim preminule Avstrije. Proslavljal je mile nam brate Srbe, ki so z junaštvom, ki ga nima primere zgodovina, rešili sebe in nas; kajti brez Srbov bi bili mi Slovenci gotovo izgubljeni. Zato bijejo naša srca hvaležno nasproti bratom Srbom. Svoj navdušeni govor je sklenil gosp. profesor z vsklikom: Živela Jugoslavija! Ljudstvo je z napetostjo poslušalo govor, ki je našel globok odmev v poslušalcih. Kot drugi govornik je nastopil dr. Šubelj, ki nas je na poljuden način bodril, naj se pridto in neumorno izobražujemo. Vojsko nevednost! tako je končal. Obema govornikoma: iskrena zahvala, kmalu na svidenje! Ljudstvo je željno dušne hrane.

Razne vesti.

Brezlično brzojavljanje je uvedeno med Prajo in Parizom.

»Italijanska« Dalmacija. Italijani hočejo imeti Dalmacijo, češ, da imajo pravico do nje. Kakšna je ta pravica, razvidimo iz tega, da šteje Dalmacija čez 600.000 Jugoslovancev in 18.000 Italijanov.

Živež za Bosno in Dalmacijo. Ententa bo razdelila med Bošnjake in Dalmatince vsak mesec 300 vagonov živeža.

Kulturnobojni Čehi. Češka vlada bo sekvestrirala vse cerkveno premoženje, to se pravi, da ga bo vzela popolnoma v svojo upravo, dohodek in stroške. Kakor se vidi, so Čehi svobodomiselní samo zase, na svobodo drugih pa ne razumejo pveč.

Slavna nemška ekspedicija proti Čehom. Te dni je sklenilo poveljstvo nemškoavstrijske armade zasedati Winterberg na českoavstrijski meji. Zato je bila določena narodna straža v Welsu. Toda vlak je imel triurno zamudo, ker vojniki niso hoteli preje vstopiti, dokler niso dobili primernih porcij tobaka. Pa tudi potem so še zahtevali vozove I. in II. razreda, češ, da so se že med vojsko preveč v živinskih vozovih vozili. Ko so jih častniki z velikim trudom pregovorili, se je vlak od-

peljal. Ko se pripeljejo v Pasovo, je prišlo sporočilo, da so Winterberg že Čehi zasedli. Vojaki niso zato hoteli več naprej. Nato je deželna vlada v Lincu telefonično ukazala, naj zasedejo vsaj toliko proge, kolikor ni v českih rokah. Udal se je samo del moštva, drugi pa so jo odkurili v Wels. Mnogi so v Pasavi vse koce in druge vojaške potrebščine za slepo ceno prodali. Ostali del vojakov je zasedel prosto progo in kolodvor Wallern. Ker je pa bilo zelo mraz, so patrolje na svojo roko zapuščale svoja mesta, in neko noč se primeri, da se pripelje nemoteno češki vlak v Wallern, razoroži nemško stražo ter odpelje vse železniško in drugo blago na Češko. Poveljnik narodne straže je zvedel o tem šele, ko je češki vlak že izginil. Medtem pa so nemški vojniki v Wallernu kot plačilo za ljudsko gostoljubnost, s katero so bili v mestu sprejeti, kradli, kar jim je pod roko prišlo. Tako poroča »Linzer Volksblatt«.

Zandarmenja v Nemški Avstriji ni več vojaška organizacija, temveč civilna in je zato podrejena ministru za notranje zadeve.

Jugosvska ironia. Vseh častnikov iz bivše Avstro-Ogrske je padlo 13.326. Izmed teh je bilo Judov — 196.

Nova šarža. Na Ogrskem je bil honvedni huzarski major Zebovič imenovan za deželnega ciganskega nadzornika.

Draga revolucija. Razni delavski in vojaški sveti na Nemškem so porabili v 14 dneh 800 milijonov mark. Zato nagovarja socialna demokracija svoje pristaše: dragi sodrug! **Postrezitel!** Kdo od vračajočih se iz ruskega ujetništva bi kaj vedel o Jakobu Zbačnik, Lir 27, 11. Feldkomp., I. Zug v. p. 53. Prišel je leta 1916. v rusko ujetništvo. Bil je nekaj časa v guberniji Jekaterinoslav. Tam se je ponesrečil in odšel v bolnišnico, menda v Moskvo. Od tega časa se ni oglašil več. Prijazno obvestilo naj se sporoči njegovemu očetu: Gregor Zbačnik, Travnik 98, p. Loški potok.

Dopisi.

Umrl je po dolgi mučni bolezni, ki si jo je nakopal največ pri premogokopu v Gorenji vasi, Janez Pruavne iz doline. Bil je dober in pošten fant, star 27 let. Zapustil je žalujočega očeta, brata in sestro. Bog mu daj večni mir!

Iz St. Ruperta na Dolenjskem. Zapustil nas je g. kaplan Ivan Štrajhar. Odšel je za župnika v Borovnico. Z njim smo veliko izgubili. Tekom 12 letnega tukajšnjega bivanja nam je sezidal mlekarstvo. Koliko tisočakov so že kmetje znosili iz nje! Po njegovem trudu imamo prostorno društveno dvorano z vsem, kar spada zraven. Veliko lepega je bilo tu za mladino pred vojsko in zdaj se zopet začne življenje v njej. Za vse se mu iskreno zahvaljujemo in mu kličemo: Bog Vam daj obilo blagoslova na novem mestu!

Z Brega pri Kranju. Tudi pri nas španska bolezen hudo razsaja. Zahtevala je že pet žrtev. Dne 3. novembra je umrla v cvetoči mladosti Marija Porenta, stara 25 let, hči posestnice in mlinarice na Bregu. Pokojna je bila blaga mladenka ter vedno zgledne članica Marijine družbe. Bila je tudi neumorno pridna in delavna. Žalostnim domačim naše sožalje, njeni duši pa večno veselje.

Poljane nad Šk. L. Slavnost zedinjenja je bila zelo lepa. Obilica narodnih noš, 400 otrok z SHS zastavicami, srbski konjiki itd. Pred cerkvijo deklaracija, iskren govor in v cerkvi slovesna razglasitev. Cela dolina je prispeela in praznovala veliki dan, občinski odbor seveda na čelu.

Iz Grahovega pri Cerknici. V Tirolah je padel 1. novembra 18letni Franc Kraševac. Teško je pogrešala ugledna družina sinu edinega. Ko se je vse veselilo bližajočega se konca, smo s hrepenenjem pričakovali tudi njega, ki je bil tri tedne prej še na dopustu. Toda zvest njegov prijatelj je prišel sam domov z žalostno novico, da je videl dragega tovariša, kako ga je v zadnjih urah vojske raztrgala italijanska granata. Naslednje jutro bi bil šel k svojim staršem in šestim sestram, pa ga je Bog rajši hotel v večno domovino. Na svidenje, dragi Francelj!

Agitirajte za »Domoljuba«

Že 31 let vrši »Domoljub« zvesto svoje naloge ter je že nezmerno storil za izobrazbo slovenskega ljudstva. V novem letu bomo poskrbeli, da bo list še bolj zanimiv in raznovrsten ter da bo prinašal najrazličnejše podučne članke in objave. Tudi za razvedrilo in zabavo bo dobro preskrbljeno. Naše ljudstvo samo mu je dalo priznanja s tem, da ga naroča v najobilnejšem številu in danes je »Domoljub« najbolj razširjen in primeroma najcenejši list na Slovenskem.

Vsled nezaslišne draginje papirja sme bili sicer prisiljeni naročnino zvišati na 10 K, toda če bo papir postal — kar tudi upamo — tekom leta dosti cenejši, bomo svoje naročnike odškodovali s tem, da bomo priložili »Domoljubu« kot brezplačno kako zabavno ali poučno knjižico.

Pa ne samo draginja nas tare, vlada tudi veliko pomanjkanje papirja. Zato smo morali v preteklem letu obseg lista nekoliko skrbeti, toda kakor hitro bo papirja zopet dovolj, bomo dali »Domoljubu« prvotni obseg ter ga tiskali vsega z velikimi črkami, da bo laže čitljiv.

Agitirajte zato za »Domoljuba«, ki mora v vsako krščansko hišo. Po časopisu se sodi hiša.

Gospodarski del.

Mesna ali rastlinska hrana.

Če bi nas vprašal kdo danes: Kakšna hrana je za človeka primernejša mesna ali vegetarijska (rastlinska)? bi ga seveda debelo gledali in žalostno odgovorili: Vsaka je prav dobra, samo ko bi jo imeli. A bili so časi in Bog ve, kedaj pridejo zopet, ko bo imelo zopet smisel gorenje vprašanje, na katero hočemo odgovoriti že danes, ker na vprašanje: Odkodi dobiti najpotrebnejše hrane za stradajoče ljudstvo? ne vemo drugega kot: Od konca vojske in od pravičnosti med narodi.

Bili so časi, ko so učenjaki, ki se pečajo s fiziologijo (to je delovanjem in prehranjevanjem) človeškega telesa zahtevali, naj bi meščani uživali več mesa, mleka in mlečnih izdelkov. Za njimi pa so se zopet pojavili drugi glasovi, takozvani vegetarijanci, ki so trdili, da je tudi za meščana koristna edinole kmečka, po možnosti brezmesna hrana. Kaj je reči k temu?

Najpreje opozarjam na to, da zgori hrana, ki jo naše telo res izkoristi, v telesu tako popolno, kakor če bi jo sežgali v dobri peči in da tudi ravno toliko gorkote telesu kot v peči. Zato zamoremo izraziti, koliko da potrebuje kako telo hrane in koliko redilo da je kako hranivo ravno tako s toplotnimi entotami ali kalorijami, kakor napove inženir kurivno vrednost premoga ali potrebščino kuriva za kak stroj v kalorijah.

Ker je beseda kalorija tako važna, naj jo zopet pojasnim. Kalorija je tista množina toplote, ki je potrebna da segrejemo 1 liter vode za 1° (stopinjo) Celzija. Če ima kaka vrsta premoga kurivno vrednost, recimo 6000 kalorij, se pravi to: ko bi zgoril 1 kg tega premoga tako popolno, da bi se

aič gorkote ne zgubilo, bi mogli z njim 6000 litrov vode segreti recimo od 15 na 16° C ali kar je isto: 60 litrov popolnoma ledeno mrzle vode (pri 0° C) pripraviti do vrenja (100° C). Kurivo, zlasti premog prodajajo danes z vednim ozirom na njegovo gorivno vrednost: čim več kalorij ima, toliko dražji je. Naj podam tu gorivno vrednost najvažnejših novodobnih kuriv v kalorijah in pristavim poleg tega še primero s premogom.

Gorilna vrednost

Kurivo

v kalorijah v promogovih enotah

Antracit (najboljši premog)	8100	1'08
Srednji črni premog	7500	1'00
Lesno oglje	7000	0'93
Koks s 15% pepela	6800	0'91
Rjavni premog	5000	0'67
Šota s 30% vode	3700	0'49
Šota s 20% vode	2800	0'37

Les ima tedaj samo dobro tretjino gorivne vrednosti premoga, šota malo manj kot polovico itd.

Mož, ki sedi mirno v topli izbi in piše, ki torej ne opravlja težkega telesnega dela, potrebuje na dan 2200 kalorij — upam, da ti je po gorenjem pojasnilu jasen ta stavek. Mož, ki se suče na prostem, hodi in zmerno dela, potrebuje 2800—3000 kalorij, pri težkem obrtnem ali kmečkem delu, vojak na maršu itd. potrebuje 3600 kalorij, drvarji in mlatiči pa potrebujejo tudi 5000 kalorij in več, če je delo zelo naporno. Otroci in nedorasli ljudje — prosim tega ne zabite! — potrebujejo sicer pri svoji manjši teži nekoliko manj nego odrasli, a ne za toliko manj kot je njihova teža manjša. Ker rasto in se živahno gibljejo, potrebujejo razmeroma (relativno) mnogo več nego odrasli, zato se ne čudimo, ako porabijo časih tudi absolutno toliko kot kak odrasel človek.

Pri tem je samo na sebi popolnoma vse eno, s kakšno hrano dovajamo svojemu telesu potrebnih kalorij. Hrana je lahko iz rastlinstva ali iz živalstva, lahko obstoji po večini iz škroba, kakršen tvori v bistvu moko in krompir, lahko je pa tudi v veliki meri tolstica, kot se nahaja v presnem maslu ali mesu. Glavno je, da hrana v telesu zgori in mu da gorkote, drugače bi ne bila hrana.

In vendar sta ozir te enakovrednosti hrane dve važni izjemi. Prvič je potreba, da je v hrani vsaj nekoliko oglečevih vodanov, to je škroba in sladkorja; drugič je pa nujna potreba, da ima naša hrana v sebi vsaj neki »minimum«, to je neko najmanjšo množino beljakovin.

Prva zahteva v praktičnem življenju ne igra nobene vloge — zato, ker sta — v normalnih razmerah seveda; hudič, ki se piše »militarizem«, je postavil ves red na glavo! — škrob in sladkor hranivi, ki sta najcenejši in ju pridelavamo v največji množini. Kulturnih narodov, ki bi se hranili brez oglečevih vodanov, sploh ne poznamo.

Važnejša pa je druga točka: minimum beljakovin. Monakovski učenjak Voit je dokazal s poskusi pred 60 leti, da potrebuje odrasel človek na dan okroglo 100 g beljakovin, vegetarijanci današnjih dni pa trdijo, da zadostuje 60 gramov na dan za

prehrano. Morda se ti zdi razlika 40 gramov otroče prerekanje glede beljakovin, toda če si ogledaš, kako so sestavljena različna naša živila, boš spoznal, da je ta razlika velikega pomena za nas.

Kako da je prišel Voit do svoje trditve, da potrebuje odrasli človek na dan po 100 g beljakovin, ne morem razlagati na tem mestu. Gotovo je, da tudi naše telo, zlasti naše mišice (meso) obstoje deloma iz beljakovin, ki so sestavljene poleg ogljen-

ca in vodenca tudi iz dušca. Voit je dokazal, da so ljudje, ki so dobivali v hrani manj nego 100 g beljakovin na dan hujšali, izgubljali lastno meso; človek, ki ne dobi dovolj beljakovin, hira torej in polagoma umira vsled lakote.

Kakšen pomen pa ima za praktično življenje to, ali vzamemo za minimum beljakovin 100 g ali pa znatno manj?

Da presodimo to, si moramo ogledati, kako so sestavljena naša hraniva.

Hrana živalska:	Beljakovine v %	tolstica v %	Škrob v %	voda v %	solj v %	Gorilna vrednost 100 g hrane v kalorijah
krap (riba)	15.7	4.8	—	78.2	1.3	109
postrv	19.2	2.1	—	77.5	1.2	98
slanik	16.1	8.5	—	73.7	1.7	145
polenovka (štorkš)	81.3	0.7	—	16.2	1.6	341
šata	12.6	12.1	—	73.6	1.1	167
goba (pečenka, šampinjon)	4.9	0.2	—	89.7	0.8	37
krvava klobasa	9.92	8.9	15.8	63.6	1.8	188
sveže mleko	3.1	4.1	—	92.1	1.1	67
sir (emendolec)	30.1	50.1	—	34.1	6.1	404
presno maslo	—	84.1	—	13.1	2.1	783
margarina	—	87.1	—	9.1	3.1	819
srednje mastno goveje meso	21.1	6.1	—	72.1	1.1	137
meso suhe krave	20.1	3.1	—	76.1	1.1	101
konjsko meso	21.5	2.5	—	74.1	1.1	117
tolsta teletina	19.1	7.5	0.5	72.1	1.1	148
bravina (ovčje)	16.1	8.1	—	75.1	1.1	124
meso rejenega prasca	14.1	37.1	—	48.1	1.1	406
meso shušanege prasca	21.1	6.1	—	72.1	1.1	146
kuretnina	21.5	4.7	—	72.5	1.3	126
gosijsko meso	14.2	44.3	—	40.8	0.7	470
golob	22.3	1.2	—	75.3	1.2	100
kunec	23.4	1.1	—	74.3	1.2	106

Hrana iz rastlin:	Beljako- vine v %	Tolstica v %	Voda v %	Solj v %	Sladkor v %	Škrob v %	Surovo vlakno v %	Kislino v %	Gorilna vrednost 100 g hrane v kalorijah
fižol	25.7	1.7	13.9	3.1	—	47.3	8.3	—	315
jabolko	0.3	—	8.5	0.3	8.7	3.8	1.2	0.7	52
koleraba	2.8	—	86.1	1.2	—	8.2	1.7	—	45
krompir	2.1	0.1	74.9	1.1	—	20.9	1.1	—	95
zelje	0.2	—	90.1	1.2	—	5.1	1.7	—	30
špinaca	3.7	0.5	89.3	2.1	—	3.6	0.9	—	35
grah	23.4	1.9	13.6	2.8	—	52.7	5.6	—	330
leča	26.1	1.9	12.3	3.1	—	52.8	4.1	—	341
riž	8.1	1.3	13.2	1.1	—	75.5	—	—	355
makaroni	10.9	0.6	11.9	0.4	—	75.6	0.6	—	360
ržen kruh	6.4	1.1	39.8	1.5	—	50.4	0.8	—	243

Izvemši sladkor, surovo maslo in razne druge čiste maščobe vsebujejo vsa naša živila tudi beljakovine; toda prvič v različni meri in drugič v zvezi z različno množino drugih hraniv. Tako se nahaja v mesu okrog 20 odstotkov beljakovin, a v mesu od shušane živine je le malo drugih hraniv. V rastlinskih živilih pa je 1. že samo na sebi manj beljakovin in 2. se nahaja skupaj s pretežno večino oglečevih vodanov. Kruh na primer vsebuje precej beljakovin, a poleg tega tudi znatno množino škroba. Ako bi se hoteli hraniti s samim kruhom in použiti v kruhu 100 g beljakovin, bi morali obenem s to beljakovino použiti tudi toliko škroba, da bi dobili s 100 g beljakovin obenem tudi 4500—4700 kalorij v želodec. Ko bi se hoteli pa živiti s samim krompirjem, bi morali, da dobimo vase 100 g beljakovin, pojesti toliko krompirja, da bi dobili z njim vase 5000 kalorij. Če pa použiješ 100 g beljakovin v mesu, dobiš zopet mnogo premalo kalorij v svoje telo. Iz vsega razvidiš, da mora biti hrana mešana!

Rekli smo že, da potrebuje mož, ki sedi v pisarni, na dan 2200 kalorij, mož, ki dela težko v rudniku ali na polju, pa 3600 do 5000 kalorij in tudi več. Ta zadnji se zamore prerediti s kruhom in krompirjem; kajti v njih dobi potrebno število kalorij in drugič potrebnih 100 g beljakovin.

Vse kaj drugega pa je pri uradniku v mestu, brez težkega telesnega dela, ki potrebuje samo 2200 kalorij. Če bi hotel jesti ta sam kruh, in sicer samo toliko, kolikor ga potrebuje, bi dobil v njem samo 50 g beljakovin. Preprosti ljudje — v mestih in na deželi — mislijo, da je meso in sploh živalska hrana že sama na sebi redilnejša nego rastlinska hrana in da mora človek, ki težko dela, dobiti zato obilno mesa in maščobe. V resnici pa stvar stoji drugače. Poskusi kažejo, da se človek, ki težko dela z mišicami, hrani lahko največ s kruhom in krompirjem, treba je zraven le nekaj malega mleka ali sira ali mesa.

Težava za prehrano nastopi šele pri ljudeh, ki delajo bolj z glavo nego z rokami. Ti utegnejo lahke priti v dvojno zaga-

lo: ali jedo splošno preveč ali pa uživajo premalo beljakovin. Ti ljudje morajo dopolniti svojo rastlinsko hrano s snovmi, ki imajo poleg beljakovin le bolj malo kalorij v sebi, in take snovi so ravno meso, jajca, mleko. K tej vrsti ljudi ne spadajo samo uradniki v pisarnah, ampak večina meščanov, trgovci, razni pazniki, krojači, čevljarji, delavci pri raznih strojih, ki jim strežejo in jih nadzorujejo.

Še drugi vzroki so, zakaj potrebuje meščan več mesne hrane nego delavec na kmetih. Meso obleži razmeroma dolgo časa v želodcu, in človek toliko časa ne čuti lakote, dokler je kaj v želodcu. Kmečki delavci imajo poleg zajutreka, kosila in večerje še 2 mali južini vmes, kar se lahko zgodi, ker delajo blizu doma. Meščani pa redoma poznajo samo tri obede, v Ameriki celo samo dva, in da je mogoče preživeti dolgi vmesni čas brez glasne revolte želodca, mora poklicati meščan meso na pomoč.

Lepo in zdravo bi bilo za meščane, ko bi prišli več v zvezo z deželo in delali nekoliko več s telesom, obdelovali kak vrtniček itd. Toda o tem nismo hoteli govoriti danes, ampak samo o dejstvu, da mestno življenje in kmečka hrana ne gresta skupaj po nauku fiziologije.

Gospodarska obvestila.

Plačevanje davščin na Kranjskem. Finančno deželno ravateljstvo v Ljubljani je odredilo, da se davščine (direktni davki, pristojbine itd.) na Kranjskem nimajo več plačevati pri poštini uradih s poštovanilničnimi položnicami, ampak do preklica v gotovini pri pristojnem davčnem uradu. Stranke se pozivljajo, naj svoje davščine v redu poravnajo in se pri tem točno držijo pričujoče odredbe.

Sadjarski in viničarski tečaj za kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu priredi tudi prihodnje leto sadjarski in viničarski tečaj za mladeniče, ki se hočejo praktično izveščati v sadjarstvu ali pa vinarstvu. — Sadjarski tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1919. Sprejme se 12 vajencev v starosti od 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa 10 K na mesec. — Viničarski tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1919. Sprejme se 8 učencev od 15 let naprej. Viničarski učenci dobijo istotako brezplačno hrano in stanovanje v zavodu, v denarju pa 10 K na mesec. — Prošnje za sadjarski in viničarski tečaj je vlagati pri ravateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu najkasneje do 1. januarja 1919. Prošnjam je priložiti izpustnice ljudske šole in krstni list ali pa domovnico. — Ravateljstvo kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu, dne 5. decembra 1918.

Obrestna mera. Dne 10. decembra 1918 so na sestanku v Mestni hranilnici ljubljanski v Ljubljani sklenili zastopniki 26 denarnih zavodov, ki imajo svoje sedeže v Sloveniji, predlagati svojim upravnim odborom, da sprejmejo sledeči sklep: 1. Obrestna mera zasebnih vlog pri hranilnicah in bankah od 1. januarja leta 1919 dalje ne sme presegati 3 odstotka. 2. Obrestna mera zasebnih vlog pri zavodih, ki obrestujejo vloge s celotnim zaključkom, od 1. januarja leta 1919 dalje ne sme presegati 3 in 1 četrtino odstotka. 3. Obrestna mera vlog denarnih zavodov pri bankah in drugih denarnih zavodih od 1. januarja leta 1919 dalje ne sme presegati a) za dnevno razpoložljivi denar 3 in 1 četrtino odstotka, b) za tri mesece vezani denar 3 in pol odstotka. Na sestanku zastopani zavodi pozivljajo druge zavode, naj se izjavijo o tem.

Sladkor. Na pogajanjih med dunajsko sladkorno centralo in med čehoslovaško državo je leta dovolila izvoz sladkorja v Nemško Avstrijo in Jugoslavijo.

Srbsko kmetijstvo. Srbska država ima zelo praktično postavbo glede najmanjše posesti, ki jo kmet mora imeti. Postava pravi, da kmet ne more imeti manj kot 6 čralov zemlje, hišo, poljedelsko orodje, dva vola ali konja, kravo, nekoliko prešičev in ovac, hrano za rodbino in živino za eno leto. Zato na podlagi te postavbe kmet ne more in ne sme prodati, kar bi zmanjšalo to najmanjšo posest, je ne more zapraviti in tudi upniki ne morejo iztožiti. Vse tozadevne pogodbe so neveljavne. Iz tega je razvidno, da je državno zabranjeno, da bi kmet mogel obubožati, temveč je ravno na podlagi te postavbe prisiljen delati, ker ne more toliko zapraviti, da bi prišel na boben.

Ceneje. Na Ogrskem so cene živiliom padle za 50 odstotkov.

Gospodarska pogajanja med čehoslovaško državo in Jugoslavijo se vrše v Zagrebu.

Za naše gospodinje.

Preganjanje mrčesa. Stenice. Ta rjava golazen je kaj sitna za odpraviti, ako je že dalj časa v pohištvu in v hiši. Je spraviš sploh težko ven in tudi takojšnja odprava zahteva vstrajnega dela, zamudo časa in tudi stroškov. Vsega tega pa ne sme biti gospodinji žal, ker je stenica tudi silno levarna zdravju, po mnenju nekaterih zdravnikov prenaša jetiko, na vsak način postane človek, katerega grizejo ponoči stenice, siten, ker se ne naspí in iz pomanjkanja spanja se rode živčne in druge bolezni. Otroci, katere jedo stenice, oslabe. Kunci, ki so dobili stenice v krmo, so oboleli. — Stenice so v hiši! Kaj naredi hišna ali mlada gospodinja? Natrosi na debelo praška za bolhe in se veseli svojega uspeha, pa tisti prah škoduje morda bolj tvojim pljučam kakor stenicam. Preganjanja tega mrčesa se mora lotiti gospodinja sama, ker so posli večinoma površni pri takem delu. Mnenje, ki izbiže gospodinji pogum, je to, da stenic sploh ni mogoče zatreti. A to ni res. Jaz sama sem bila prišla v stanovanje, kjer je bilo stenic, kakor mi je pravila hišnica, za celo smetišnico. Stara hiša in spodaj pek in nesnažni ljudje v stanovanju! — Prvo je bilo, da je moral gospodar pobeliti stanovanje in preslikati. Potem smo zalili vsako špranjo v lesu s hudičevim oljem, tako pri tleh, kakor pri oknih in pri vratih. Tako tudi pohištvo, posebno postelje. Pri posteljni je to nevarno, ker izje kisline takoj tkanino. Nekaj časa nisimo spali, vsako noč smo preganjali, kar se je prikazalo, in kmalu se ni prikazalo več ničesar, dasi so imele stranke poleg nas še polno ljubih rjavih živalic. Torej ni treba izgubiti poguma. Seveda, ako so stene lepo pokrite, postelja skrbno postлана, okna zaprta, kakor da ni nikakega mrčesa v hiši — tako ni mogoče odpraviti ga. Ponoči se popraska malo, kdor je še občutljiv, zvečer se napraši in čez dan se molči strogo o tem. Tako se ne preženejo. — Pred vsem je treba gledati, da ne dobiš stenic v hišo. Pazi, kadar strepajo drugi, da ne dobiš kaj. Se ti zdi sumljivo, ometi poprej stene pri stepalniku in tudi tla. Pazi na okna, ako stanuješ v pritličju. V Ljubljani trde, da ima stenica peroti in da prileti skozi okno. Pazi, če dobiš obisk iz južnih mest ali iz nečednih hiš, že marsikdo je prinesel z Reke ali iz Trsta stenico, ki je tam domača kakor naša bolha. Kadar greš na potovanje, jemli vedno s seboj salmijak, predno greš v posteljo, se prepričaj, če niso na steni stenice, in pusti v takem slučaju, da gori luč. Prašek za mrčes jemli vedno s seboj. Še bolj si je pa posušel pelin, ki ga natrosi v posteljo in okoli nje. Pelin smrdi vsakemu mrčesu. Kadar prideš s potovanja, stapi zunaj obleko in vrzi perilo v krop. — Kjer so stenice: Ko iščeš stanovanja, pogled na stene, če so okoli lusenj od žebeljev rjave velike pike, so tazi stene. Najboljše je, da se zid ostrže in sežge ostržek. Stanovanje pusti prebeliti in preslikati, v belilo vlij polinove izkuhe. Tla zadelaj, če so razpokana, s kitom. Na steno ne obesi ničesar, doktor so stenice še tukaj. Za navadna bela tla skuhaj divjege kostanja ali pelina in polij z vrelim, pološčena tla polij s terpeninom, ovij cunjio okoli metle in briši, oziroma razmaži. Pohištvo namaži s terpeninom, pe-

trolejem ali vitrijolom ali s kisovo kislino. Ako je prišla stenica v les ali v žimnice, razderi vse. S peresom, namočenim v jedko snov, namaži les znotraj, posebno v zgibih, žimo in perje opari. Razderi tudi vzmetnjak, ker se skrivajo v njem kaj rade stenice. In ko je vse očiščeno, se ne zaziblji v brezskrbnost, sovražnik se potuhne in pride zopet, če je le ostala kje kako jajčeca skrito. Posebno poleti. V zimskem času deni pernice večkrat na mrzel zrak. Američanke pravijo, da zamori mrat bacile in mrčes v postelji. — Vrela galunova raztopina zamori tudi zalego. Kjer ni mogoče nesti posteljnaaka vun in obračati vzmetnjak, postavi pod posteljo posodo napolnjeno s klorovim apnom, zapri okna in vrata. Potem prezrači sobo. Posteljino nesi raje vun. Topleta ugaja stenicarji, zato ne pomaga zračenje na soncu, če ni zvezano s kakim parjenjem ali mazanjem. V južnih krajih, v sobah nad pekarijo, poleg kuhinje, je vedno največ stenic. — Na kmetih poparijo leseno robo kar s krompirjem, je dobro, pa še bolje, če je v kropu sol, kostanj ali pelin. — Stenice se drže prav rad za okvirjem slik na steni. Slike je treba razvzeti in očediti, če ni vse skup nič vredno, je najbolje, da vržeš kar celo v ogenj, sicer pa opari okvir ali namaži.

Amerikanski otrov za podgane in miši. Vzemí 100 gramov starega zrlbanega sira, 30 gramov glicerina, 50 gramov ogljenokislega barijuna, 10 gramov ječmenove moke. Zameš s klinčkom, naredi drobne hlebčke, potrosi z moko in nastavi. Poleg hlebčkov daj pladenj vode.

Pelin, smola, volovski jezik, smrdijo podganam. Ako se dene poleg živega par vrhov pelina ali namaže v luknje volovskega jezika ali jih zabaše s cunjami, ki so namočene v smoli — potem ne pride podgana blizu. Petrolej pa ji ni zopr. Najbolj pa smrdi podganam in mišim baldrijeva korenina, ki diši čisto po mačje. Iz kleti, kjer je natrosena ta korenina, beži podganska nadloga. Ker izgubi korenina, posebno v vlažni kleti, čez par tednov svoj odporni duh, je treba večkrat natrositi sveže korenine. Na zaboje s krompirjem ali v zaboj jo postavi v kaki posodi.

Kako varujemo živino obadov. Poleti namaži goveda s starim salom ali z raztopljenim lojem, na tako namaščeni koži se ne prilepi obadovo jajce. Tudi umivanje z izkuho orehovega, kostanjevega ali pelinovega listja zadržuje obade. Najboljši pa je stari kmečki recept: Na dveh litrih kisa kuhaj dve pesti vinske rutice, za oreh aloje in malo volovega žolča. Ko je vrelo deset minut, precedi in namaži govedo z mrzlim. — Ako pa je obad že pustil svojo zalego, umivaj živino vsak dan na dotičnem mestu s slanim kisom, kar zamori zalego. Mazanje s smolo, terpeninom ali s starim gostim ribjem oljem zaduši že izleglega črva.

Izobrazbi.

Nekaj zgledov bolnim in tudi zdravim o človekovi smrti.

Pred par dnevi sem se vzdignil iz postelje, kamor me je bila položila španska. Bolehen sem se. Kašel je nadleguje, noge so težke, udje polni revmatizma, noč nemirna... Za nobeno resno delo nisem... Sedem k oknu. Še dosti tople ob jesenskem soncu. V roko vzamem svoje zapiske in izpiske iz raznih knjig. Vsakovrstne stvari so vmes. Tudi o smrti imam to in ono zapisano. Vmes so zgledi, kako so ljudje umirali. Nekateri me zanimajo. Morda bodo tudi tebe, dragi »Domoljubov« čitatelj — glasi tebe, ki te tudi zdeluje »španska«. Naj ti jih torej navedem — za kratek čas, obenem pa tudi za dušno izobrazbo lastne in tvoje duše po božjih zapovedih.

Sloviti ruski pisatelj Dostojevski popisuje smrt zločinca sledeče: ».... Živel je v ječi in čakal kazni čez teden dni šele; računal je na običajno formalistiko, da mora

smrtna obsodba iti še nekam in da jo od tam vrnejo šele čez teden dni. A pri tej zadevi pa je bilo nekako slučajno vse okrajšano. Ob petih zjutraj je spal. Bilo je to koncem oktobra; ob petih je še mraz in mrak. Vstopi ječar, tiho, s stražo, in ga previdno potegne za ramo. Oni se nekoliko dvigne, opre se na lakto, vidi svetlobo: »Kaj je?« — »Ob desetih usmrčeneje!« Še napol v snu ne verjame, začne se prepirati, da mora priti akt šele čez teden dni nazaj, ko pa se docela prebudi, preneha s prepirami in utihne, potem pa reče: »Težko je tako, vem, doma...« in zopet utihne. In nič več ni hotel govoriti. Tri — štiri ure se porabi za navadne stvari: za duhovnika, za zajtrk, ki obstoji iz vina, kave in govedine. Naposled ga peljejo po mestu na morišče. Po cesti je mislil: »Se dosti, še tri ulice življenja mi preostaja; skozi tole se popeljem, tistale mi se ostane, potem še tista, kjer je na desni pek...« Na morišče vodijo stopnice. Tu pred temi stopnicami pa je nenadoma zajokal, dasi je bil silen in moški človek, velik hudodelec. Nisem mislil, da more človek, ki ni več otrok, ki ni nikdar jokal, ki je bil neustrašen, močan, že v letih — 45 mu jih je bilo — jokati od strahu. In bled je bil ko smrt. Z njim je bil ves čas, ne da bi se odstranil, duhovnik. Peljal se je z njim na vozu in govoril z njim v enomer. Težko, da je oni kaj slišal; začne poslušati, pri tretji besedi že več ne razume... Naposled se začne vpenjati po stopnicah. Ker imajo zločinci pri tem noge zvezane, stopajo z drobnimi koraki. Duhovnik, gotovo pameten človek, je nehaj govoriti in mu je dajal le križ poljubovati. Pred stopnicami je bil, kot rečeno, zelo bled. Ko pa se je povzpeli in stopil na oder, je postal mahoma bel ko papir, čisto kot bel pisemski papir. Noge so mu slabele in slabele in drvene, gotovo ga je dušilo, kakor da ga kaj davi v grlu... Evo! Ko ga je začela prevzemati ta slabost, mu je približal duhovnik s hitro kretinjo in molče križ prav do ustnic, pritiskal mu ga na čelo, neprenehoma. In kakor hitro se je dotaknil križ ustnic, je obsojenec odprl oči, se oživil zopet za nekoliko minut in dvignil noge. Poljubljaj je križ pohlepno, ga hitel poljubljati, kakor da hiti, da ne pozabi česa seboj za potnico, za vsak slučaj. In tako je bilo čisto do ploha, dokler ni zdrknilo železo.

Taka je smrt spokorjenega zločinca. Pa poglejmo smrt nespokorjenega — ne smem reči zločinca, ker svet ga ima za enega največjih duševnih velikapov.

Je to francoski pisatelj, modroslovec, zgodovinar z imenom Volter. Bil je svoj čas ljubljeneč vladarjev, zenica francoskega ljudstva, duševni voditelj tisočev in tisočev, pa tudi eden najhujših sovražnikov Cerkve Kristusove. Tako se ni nihče sramotil božjih naredb kot on. »Uničite nesramnico!« tako je vedno govoril o Cerkvi. In kot šestdesetletni starec je pisal: »Čez dvajset let bo ljubi Gospod Bog lahko prišel svoj popolen delopust.« Tudi o smrti je imel za časa zdravja posebne nazore. Večkrat je zatrjeval, da ga ni prav nič skrb umreti; bal bi se le tistih neumnih ceremonij, če bi jih hoteli duhovni izvršiti nad njim. »Smeje se bom umri,« je pogosto pripovedoval svojim prijateljem. — Pa je res smeje umri? Poglejmo! Koncem maja leta 1778. ga je obiskala smrtna bolezen. In njegovi prijatelji in zdravniki trdijo, da je bil v tej bolezni popolnoma obupan in naravnost divji. Preklinjal je nevednost zdravnikov klet svoje trpljenje in neprestano jadikoval, da je konec njegove slave. »Od ljudi in Boga sem zapuščen,« je pogosto klical. Strahu in bolečin se je zvil na postelji in čimbolj se mu je bližal konec, tem bolj divji je postal. Z nohtovi si je praskal meso in ko se mu je približal zadnji trenutek, tedaj se je ozrl na okrog stoječe rekoč: »Hudič je tukaj. Ze me grabi. Oh! pekel vidim. Skrijte me, skrijte!« Končno zagrabí v silnem obupu in želi nočno posodo, nastavi jo na usta in izprazne, na kar se sliši divji krik, iz ust in nosu mu bruhne blato in kri in Volter je bil mrtev. Ni čuda, če so trdili nekateri njegovi prijatelji, ki so se pozneje spreobrnil, da bi tudi hudič, če bi moral umreti, ne mogel drugače umreti, kot je umrl Volter. Da! Strašna mora biti smrt za ljudi Volterjeve vrste. Saj vzklikali tudi

v sedanjih dneh še živeli, mladi, slovenski pesnik, rekoč:

»O, noč-polnoč! O, smrt trinoškokruta,
kako pred tabo srca ledene,
kako grenka poslednja je minuta...«

A vendar tudi ta minuta je bila že za marsikoga ne grenka, ampak polna veselja. Poglejmo jih pari!

»Želim razvezan in s Kristusom biti,« je klical sveti Pavel. Sv. Ignacij Lojolski je jokal solze veselja, kadarkoli je mislil na svojo smrt. In če je prišla nevarna bolezen kot znanilka skorajšnje smrti, tedaj ni vedel kaj naj počne od samega veselja. Podobno je zapel sv. Frančišek Asiški, ko je ležal v borni koči ob San Damiano, bolan in oslepel v neznanem trpljenju zahvalnico svojemu Bogu. Ko pa ga je brat Elija nagovoril: »Toda, oče moj, sedaj, ko se bliža smrt, vendar ne bomo peli, ampak jokali,« mu je Frančišek odgovoril: »Ne morem drugače kot da pojem. Vem namreč, da v kratkem najdem v Bogu pravo življenje.« In dodal je še sestri smrti ves vesel pozdrav, rekoč:

»Hvaljen, Gospod, po naši sestri smrti telesni, kateri noben človek uiti ne more. Gorje mu, kateri umrje v smrtni pregrehi! Srečen, kateri tvojo presveto voljo izpolni! — ne bo ga zadela druge smrti poguba.

In Frančišku Asiškemu sledeč je začel peti zahvalno pesem tudi umirajoči Frančišek Žirovski. Isto je storil v Londonu kardinal Fišer, ko je stopil na morilni stroj. Podobno je odmevalo petje iz ust blage turinške kneiginje sv. Elizabete, ko je l. 1231. umirala v Aizenahu. In sv. Bruno je do svoje smrti neprestano ponavljal, da smrti ne smemo imenovati smrt, ampak recimo ji življenje, ker je pričetek novega, boljšega življenja. Zato je že pred njim zapisal sv. Avgustin: »O ljubezniva smrt, kdo bi te ne zaželel! Saj prineseš konec dela, konec trpljenja, saj si pričetek večnega mira... Gospod, daj da umrjem, da vidim Tebe!« — Sv. Alojzij je tudi klical umirajoč, poln veselja: »Zdaj gremo, v nebesa gremo.« — Pater Suarez je umiral tako mirno in lahko, da je sam govoril: »Ne bi bil mislil, da je tako lahko umreti.« — Sv. Katarina genueška je večkrat rekla: »O smrt preljubljena, zakaj ne prideš pome? Ljudje te gledajo tako neradi, jaz pa te kličem noč in dan.« — Ko je šel sv. mučenec Ignacij v smrt, je bil pripravljen divje zverine celo sam razdražiti, če bi ga ne hotele same od sebe napasti. — Kardinala Baronija je svaril zdravnik, naj nikar ne misli toliko na smrt. On pa mu pravi: »Zakaj ne? Ali mislite, da se je bojim, ko je vendar tako zelo ljubim.«

Da, ljubili so svetniki smrt, ljubili zato, ker so vedeli, da jim je po naukih Kristusovih smrt samo prehod v novo, boljše življenje. In skoraj iz istega vzroka so se je bali hudobni, bali ne toliko zato, ker jim prinaša telesne bolečine, ampak zato, ker so se ravno ob svoji smrti živo spomnili, da s smrtjo ni vsega konec.

Iveri.

Marsikdo ima od svojih sovražnikov večjo korist kot od svojih prijateljev: sovražnik mu resnico naravnost pove, »prijatelj« mu jo pa prikriva.

Dokler boš vsega dosti imel, boš nehvaležnežev malo našel; vsak namreč ve, da bo z nehvaležnostjo sam sebi prihodnje dobrote izpodjedel.

Nekdo je rekel: Imam tri vrste prijateljev: eni me ljubijo, drugi se zame brigajo, tretji me — sovražijo.

Tudi v dneh nesreče bodi vesel, ker vedi: Bož ti pošilja obvestilo, da te še ni pozabil.

Kadar se slavohlepeji rodi kot pritlikavec, mu pravimo nečimernost.

Vse izbrane duše so prejele od Boga neko znamenje, ki ga pa vidijo zopet le izbrane duše, tako da se po tem znamenju spoznajo kot sorodne med tuji.

Sveti večer.

Priredil po K. — Fr. Ks. Steržaj.

I.

Ze precej pozno popoldne pred svetim večerom je bilo. Izpod neba se je vsipal skozi gosto meglo droben dež, malenkosten na videz, a prodiral je polagoma pa gotovo skozi meglo. Komaj par korakov se je videlo med hišami, po ozki le malo shojeni poti. Tuintam so se razločevale izmed snežene brozge stopinje posameznih ljudi. Vreme, kakor je obično v pozni jeseni po gorenjskih vasicah, še bolj pa po Bohinju, ki je po izreku ne vem katerega vaškega modrijana stranišče za sneg in dež. Skoro nikjer ni bilo videti žive duše zunaj. Kdo bi pa tudi bil, če ni ravno sile. Se psi bi človek v takem vremenu ne privoščili, da bi se ne stiskal h gorki peči. Zato je Gregorinov Janez, ki je ravno razkladal voz bukovih drv z vsa jezo in metaj s silo močna bukova polena v drvarnico, tuintam napol tiho zaklel. Ni jih bilo več veliko na vozu. A kakor bi se naveličal pustega dela v mokrotnem vremenu, je skočil z voza, stopil ob lojternicah na stran, dvignil s krepkimi, mišičastimi rokami za soro in prevrnil ostanek s toliko silo, da je v voz ne samo nagnil na stran, ampak pokazal do pesta zasnežena kolosa in so se ostala polena vsula iz lojternic.

Vse je kazalo, da se Gregorinovemu Janezu mudi, prav zelo mudi z delom. Kam? — To je sedaj najbrže vedel samo Gregorinov Janez in pa Trdinova Zofka, ki je pred dvema dnevyoma prišla iz Loke na obisk k sorodnikom na pošti.

Na vratih lepe, po požaru v Srednjah popravljenenonadstropne Gregorinove hiše se je prikazala postarna, na palico sklonjena žena, podolgovatega, žilavega obraza in jasnih, vedrih oči.

»Prav, prav! Le hiti z drvmi, Janez! Saj veš, sveti večer se bliža in pa — na Bukovno moraš še nocoj.«

»Kam,« je začuden vprašal Janez mater. »Videlo se mu je, da so mu materine besede nerazumljive.

»I, na Bukovno! Ali ne veš, da je nocoj sveti večer?«

»Seveda vem! Pa kaj je z Bukovnim?«

»Lej ga! Si pozabil na našo obljubo, da moramo vsako leto od hiše peljati doli za revože ravno na nocojšnji večer?«

Janez je stopil na nasprotno stran voza in z vidno jezo pritisnil za soro in vzdignil, da bi se bil voz kmalu preobrnil na nasprotno stran.

»No, ne bodi tako silen. Boš še nocoj rabil svoje moči.«

»Kaj meni mar, če prevrnem voz tukaj, ga vsaj potem ne bo treba vzdigovati, če se prevrne na tej slabi poti. Kdo bo pa tudi vozil v taki poti in v takem vremenu kam? Jaz že ne! Naj pa kdo drug!« se je zadril in potegnil voz nekoliko naprej.

»Kako praviš, da ti ne boš peljal nocoj, Janez? I, kdo pa, če ne ti?«

»Jaz že ne! Saj je hlapec pri hiši, naj pa on!«

»Hlapec, hlapec!« mu je mati oponesla. »Pa ne veš, da je tvoj ded, moj stari oče, obljubil takrat, da bo vozil sam ali pa njegov naslednik?«

»Naj obljubi, kdor hoče, pa naj izpolni! Sam nisem obljubil ničesar, zato tudi nocoj ne bom peljal. Ali ne vidite, kakšno vreme je in kakšna pot?«

Zastal je bil par trenutkov z delom. Obraz mu je bil napora zardel, znojne kaplje so mu lile po mladem lepem obrazu, ko je pogledal uporno proti materi, ki je še vedno stala na pragu.

»Naj bo vreme tako ali tako, obljuba velja. Kar so moj oče obljubili, tega se držim. Peljal boš še nocoj na Bukovno, kakor sem rekel! Konju daj zobati, pripravi voz, naloži bosta s hlapcem to, kar je v veži pripravljeno. Ko naložita, pridi v hišo, da boš povedal. Do desete ure si že lahko nazaj, da se pripraviš za k polnočnici.«

Nekoliko bolj ostro, kakor je mislila, je izpregovorila Gregorinka zadnje besede. Bila je pač njena navada, da je bolj ostro govorila. Ni nameravala nocoj, a sinovo ugovarjanje ji

ni ugajalo. Nekako vznevoljena je stopila nazaj v vežo in zatem v kuhinjo.

»Pripravi hitro večerjo za Janeza, mora že na Bukovno!« je dejala dekli ter stopila v hišo in sedla h kolovratu za peč in začela prestiti. Pri tem pa so misli v osiveli glavi predle svoje niti, svoje ne prestare spomine izza njenih mladostnih let...

Zunaj pa je Janez podložil med lojtrnice dilje, poklical hlapca in začela sta nakladati vreče na voz. Materine besede so ga spomnile daljnje obljube, na katero je bil v zadnjih treh letih pri vojaki docela pozabil. Kaj naj stori? Ali naj se upre svoji materi, ali naj nocojsnji večer na pošti opusti? Oboje si je v nasprotju. Če pelje obljubljeno na Bukovno kakor želi mati, mora pustiti prijazno, vabljivo družbo na pošti, ki se zbira vedno tam pred polnočnico. Tako pokvarjen ni bil, da bi se kar naravnost upri materi — a zopet družba je pa mikavna in prijetna. A kaj so mu drugi, ki bodo prišli, največ je družba zabavne in olikane Trdinove Zofke. Obljubil pa ji je večer za gotovo, da pride. Zdelo se mu je tudi, da je bral v njenih iskrenih se očeh vročo željo. In sedaj?

Naložila sta s hlapcem. Janez je stopil v hišo, molče in ježno zavil skromno, postno večerjo in odšel brez pozdrava ven, napregel konja ter ježno nategnil vajeti in pognal močno kobito z bičem. Ta je vsled udarca poskočila in naglo potegnila voz, ki bi se bil kmalu ob ograji prevrnil — Pred pošto pa je težko obloženi voz vseeno obstal. Ni mu dala žilica miru, da bi se vsaj nekoliko ne oglašil, ko že ne more prebiti celega večera v vesel in zabavni družbi Zofke in njenih častilcev.

Jezno so se Zofki zablskale oči, ko ji je Janez povedal, kam mora še nocoj. Zdelo se ji je, kakor bi jo z mrzlo vodo polil po vsem životu. »Ena nadeja, ki jo je stavila na nocojsnji večer, je šla po vodi. Vesela družba, zabava, petje in pijača pa temna pot k polnočnici —« čim nima Janez ledu v prsih mesto srca, nocoj se mora razvneti, stvar in položaj med njima poljsniti, to je: ona mora biti Janezova nevesta...

In sedaj! Vse bo šlo rakom žvižgat! Kar zdelo se ji je takoj, ko je zagledala Janeza pred gostilno z naloženim vozom. Da ni prav zadovoljno in veselo izgledala, je umevno.

»No, danes pa nisi nič pri volji,« jo je podražil Janez, dasiravno je tudi njegov obraz kazal vse kaj drugega nego zadovoljnost.

»Kako vendar! Saj vidim, da te ne bo nocoj pri nas. Medve z Reziko pa sva se še posebno tebe veselili. Kam vendar moraš še nocoj? Saj je že pozno!« ga je vprašala, ko je stopil v vežo.

»Kam? Ne vprašaj, ne! Celo na Bukovno, pa še v taki poti. Tako me lomi, da bi vse polkel in razbil!« se je razhudil in sunil z no-go ob gostilniška vrata, da so se hrupno odprla.

Par mladih napol gosposko oblečenih fantov je sedelo v kotu za mizo pri kartah. Obrazi so jim rdeli od pijače in gorkote, ki jo je izžarevala železna peč. Gost tobakov dim je vlačil po sobi in svetilka je motno gorela...

»Hoj, Gregorinov Janez! Ali si vendar prišel?« je vzkliknil eden izmed njih. »Te ni mati privezala na nit, ha, ha!«

»Nekaj podobnega pa je le!« se je zlobno oglašila Zofka. »Na Bukovno in v tej poti!«

»Vraga! — Na Bukovno —? Zakaj pa?«

»Zakaj? Za prazen nič, da veš! Neka stara obljuba je pri hiši, tainoni jo vzemi, da moramo na sveti večer za reveže na Bukovnem dati nekaj živil, pa moram iti!«

»Naj bi šel hlapec! Ej, jaz bi ne šel! — Neumen si, Janez!«

»Saj sem se branil, pa ni nič pomagalo. — He, Rezika, prinesi ga en štefan na moj račun!« je zavpil in ježno vrgl bič po klopi ob steni ter sedel poleg drugih.

Pili so in govorili, zunaj pa se je docela tvečnilo, sneg je naletaval v debelih kosmičih, kobita zunaj je nestrpno stresala z glavo, da so kraguljel na vratu ropotali, bila in kopala je po tleh — Videlo se je, da ji ni všeč stati na prostem v snegu, in gotovo bi jo bila potegnili, da je ni bil Janez prej privezal za rampo pri pošti.

Naposled so se vežna vrata odprla. Janez

in za njim Zofka z Reziko, in pivec so se prikazali na pragu.

»Eha, mirha! Kaj koplješ?« Naglo je zagrabil za vajeti, skočil urno spredaj na voz in zamahnil z bičem, da se je kobila vspela po koncu.

»Srečno pot, Janez! — Kmalu pridi, pa nikar ne zmezn! — Pazi, da ne padeš doli!« — Taki in enaki vzkliki so se šuli sem od vrat.

»Pa dolgočasi se ne, saj imaš lepo vreme! Če zmrzneš, se materi zahvali!« ga je zbudila Zofka, vitkoraslo, črnolaso dekle, iskrenih se oči, ki so ježno žarele.

»Če ti bo dolgčas po naši prijetni družbi, Reziki in Zofki, pa rožni vene moliti!« je zavpil napol pijani Solnarjev Joža, ki je tudi imel piko na Zofko. Pivec na vratih so se sirovo zasmejali in Janez je v zadregi napol ježno pomagal.

»Nič ne maraj, Janez! Kar hitro vozi in opravi kmalu, pa lahko prideš še prej, ko bo teba k polnočnici. Skoda, ko moraš ravno nocoj peljati!« ga je pomilovala Rezika.

»Spak naj vzame še to neumno obljubo,« je zavpil Janez nazaj, »ko bom sam gospodar — — —«

»E, nič se ne jezi! V eni uri si lahko nazaj! Le hitro pojdi, da boš prej prost!«

»Saj se lahko z mano pelješ, Zofka!«

»Hvala! Mi je premraz nocoj! Pa v drugo!« Janez je naglo potegnil vajeti, udaril ježno po konju in se odpeljal v noč...

II.

Pri Gregorinu je sedela tisti večer mati v zapečku. Hči Anica in šestnajstletni Tonček sta sedela s starim hlapcem Andrejcem za mizo zamisljena v špano. Dekla Mina pa je zunaj v kuhinji pospravljala, vsaj ropotanje pokrivač in ponev, ki se je čulo iz kuhinje, je pričelo o tem.

Gregorinka, dasiravno vdova, je bila še vedno sama gospodinja na domu pri Gregorinu, čeravno ji je revmatizem pokvaril nogi in roki, da je morala včinoma presedeti v hiši, ali pa se je le s pomočjo palice mogla premikati po hiši.

Priletna je že bila, podolgovatega, starikevega obraza, a jasnih, bistrih oči, ki so jasno pričale o razboritem razumu, pa o dobrem, pobožnem sru. Da, tudi molila je rada. In tudi nocoj se je potihem pogovarjala z Bogom o svojem sinu Janezu. Ni napačen človek, pa ji vendar dela vedno skrb. Od vojakov je prinesel marsikaj s seboj, kar nji ne ugaja. Norčuje se iz starih navad, pripoveduje o omiki in izobraženosti, o napredku; če človek samo posluša, ni še tako napačno, a kadar Janez govori o tem, je docela drugačen nego navadno, ni več oni ubogljivi, pridni in odkritosrčni Janez, kot je bil. Sicer pa hodi še vedno v cerkev in jo še vedno uboga, samo preveč zametuje, kar je starega. — In sedaj je prišla pa še ta Zofka na pošto — — — ta — — — No, te se bolj Gregorinka. Ze marsikatero tako dekle je zmešalo pametnemu mladeniču pamet, ne da bi ga pozneje osrečila; in ravno taka je Zofka. Morebiti ni tako napačna; njeni starši so bili kmetskega stanu, pa so se preselili v mesto, tako da hči ni sedaj ne gospodična, ne kmetsko dekle. Kaže pa vse, da je vzela Janeza na muho in ta... »O ljubi Bog in ti božično Detece, ki si gospodar nebes in zemlje, ne daj, da bi se Janez vjel v te zanke... Oče naš...«

Pa so ji misli ušle od molitve zopet drugam.

Spomnila se je obljube svojega starega očeta in je zahvaljevala Boga iz vsega srca, pa tudi svojega deda, ki je naredil to obljubo. Že skoro sto let je minilo, ko je odšel ded okoli Božiča po opravkih. Za pasom je imel stosedemdeset goldinarjev, za takratne čase velika vsota, ko je bilo vsled francoskih vojska toliko nevarnosti. Komaj pol ure od mesta mu je prišel neki človek nasproti — že pozno zvečer je bilo — ki ga je opozoril na nevarnost. Gostilničar v bližnji vasi, star Gregorinov prijatelj, ga je posvaril, naj se umakne s ceste, zakaj slišal je dva pohajaa v gostilni, ki sta se menila o njem in njegovem denarju. Stari Gregorin se ni pomišljal dolgo, šel je za vasjo, a v temi in globokem snegu je brodil po celem in nazadnje izgubil smer. Nikjer nobene ceste, nobene hiše, nobenega živega

bitja. Vedno dalje in dalje, sneg je postajal vedno debelejši, Gregorin vedno bolj in utrujen. Kar nekaj ga je vlekle. — — — lel v sneg in se malo odpočil — — — je omagal... Pokleknil je v sneg, obudil kesanje in se pripravil na smrt. Rok in noge že ni čutil več, mrzaj ga je vedno tesneje in tesneje objemal. Še parkrat je zaklical na pomoč, čulo se je pasje lajanje, nato moški glasovi — Gregorin je bil rešen.

Takrat je napravil ded obljubo zase in za svoje naslednike pri Gregorinovi hiši, da bo vsako leto na sveti večer dal za reveže one vasice cel voz raznih živil, moke, koruze, krompirja, fižola itd. Te obljube se je vedno držal in dosedaj vsi. In danes je ta obljuba prišla med Janeza in Zofko. — Hvala Bogu... Oče naš... No, vbogal jo je le, čeravno nerad in četrti božja zapoved pravi: Spoštuj očeta in mater, da se ti bo dobro godilo na zemlji...

Tako je razmišljala in molila Gregorinka za svojega sina, čegar srce je dobro poznala, vsega pa le ni vedela.

(Dalje sledi.)

Ohranimo jaslice!

Vojaki so se že povečini vrnili domov. Marsikaj so poskusili, pa tudi marsikaj do brega in slabega videli. Zato je tudi umljivo, da bodo obenem z vojniki tudi nastale med nami nove dobre in slabe navade. In med temi navadami bo najbrž tudi takomenovano božično drevesce. Saj to je bila poglavitna naprava izmed tistih redkih, ki jim je prinesla nekaj veselja tekom štiriletnega službovanja v vojski pa bodisi, da so bili na fronti, v bolnišnici, v vojašnici ali kjerkoli. V dobrem spominu, pravim, je torej ostalo božično drevesce našim očetom in fantom, zato ga bodo skušali sedaj o božiču napraviti tudi svojim domačim. Prav zato pa ni bilo nikdar na mestu bolj, kot ravno sedaj, da dremo odgovor »Domoljubovim« bralcem: kaj nuj storimo z jaslicami? Ali jih še ohranimo, ali naj jih izpodrine božično drevesce. In odgovor smo podali že zgoraj, ko smo zapisali: Ohranimo jaslice! Pa zakaj naj bi jih ohranili?

Prvič zato, ker nam jaslice nudijo več dušnega veselja, so bolj prikupne za naše oko, z drugo besedo: dajo nam več umetniškega užitka kot pa božično drevesce. Sicer je tudi sveže zelenje, ki blišči v zlatu in srebru ob svitu lučic, nekaj lepega. Tudi ob božičnem drevescu lahko zadoni mladenčeva pesem, se lahko oglašajo slavnosten govornik take, da tudi odraslim zaiskri solza veselja ob spominu na lepo mladost. Toda vse to je mimogrede; ko svečke dogore ko otroci oboro težko zaželjene darove, ko se načudijo in nagledajo raznih sladkarij, tedaj je pa konec veselja. — Nasprotno nam pa nudijo jaslice — zlasti še nedolžnim otroškim srcem — pravega dušnega veselja ne le za nekaj ur, ampak za cele tedne, da, za celo življenje. Kako veseli so otroci, ko pride čas, da gredo po mah, da strižejo in rezljajo, da se pogovarjajo o hlevčku in voličku, o pastirih in ovčkah. In to nedolžno veselje se vtisne duši za celo življenje, tako da tudi odrasli obnavljajo ob otroških delih svoje blage, mladostne spomine, in sicer od božica pa tje do svečnice. Zato se ne bomo čudili, če beremo, da je slavni nemški slikar Jožef Firiš še kot zrel mož sam hodil nabirat mah za svoje jaslice in da tudi v tujino pregan ni mogel biti noben božič brez jaslic.

Drugič so nam ljubše jaslice kot pa božično drevesce zato, ker nas bolj živo opominjajo čednostnega življenja. Sicer more tudi božično drevesce marsikaj dobrega storiti. Saj vidimo, da se zlasti po bolnišnicah in dobrotelinah zavodih nabere mnogo lepih darov za bolne in revne s tem, da priredijo blagi dobrotniki božično drevesce. Toda vse kaj drugega so jaslice, ki segajo veliko bolj do dna duše kot pa drevesce. Kje more na primer dobra mati svojega otroka bolje počutiti o tako potrebni pokorščini, kot ravno ob jaslicah ob pogledu na božje dete, ki je postalo pokorno do smrti? Kje mu more bolj vzbuditi spoštovanje in ljubezen

do revnih, kot ravno ob pogledu na revne pastirce? Kje mu more bolje vcepiti v srce za trjevanje, ki je tako važno za mirno, srečno življenje, kot ravno ob pogledu na božje dete, ki trpi mraz in pomanjkanje? Kje mu more lažje vzbuditi hrepenenje po pogostem sv. obhajilu, ki je tako važno za pravo vzgojo otrok, kot ravno ob pogledu na Jezuska v jasticah, pa ob spominu na tabernakelj? Kje lažje vname zanimanje za svete misijone, kot ravno ob pogledu na tri Modre ob jasticah? Tako je kaj rada pripovedovala kneginja Valburg-Volfeska vsak božič ob jasticah svojim otrokom o zapuščenih, nesrečnih pagančkih, in vselej so bili ti otroci pripravljeni, njim na ljubo se odreči kakoli svoji ugodnosti. — Kakor pa so jastice vzgojnega pomena za otroke, tako so tudi za nas odrasle. Tu sem naj bi prišli kralji in razni diplomati, razmišljali naj bi dogodka v betlehemskega hlevčka, pa bi bilo manj vojske na svetu. Zakaj tu bi se naučili otroške odkritosrčnosti, pa bi zavrgli laž in goljufije, krivičnost in okrutnost, lakomnost in pohlepnost po novih osvojitvah, kar tira narode v tolike nesreče. Tu sem naj bi prišli tisti, ki zdihujejo pod pezo trpljenja pa bodo ob uhoštvu Jezusovem pozabili na svoje trpljenje in se lažje vrnili v trpljenje svojega bližnjega. Tu sem naj bi prišli, ki ne poznajo prave ljubezni do svojih otrok, pa bodo ob zgledu Herodovem lahko sklenili, da nočejo biti ne telesni, ne dušni morilci nedolžne mladine! Da, velik vzgojen pomen tiči v jasticah za vsakega človeka, zato so nam dvakrat ljube.

Tretjič so pa nam jastice ljube tudi zato, ker so v velike bolj tesni zvezi z našo sveto vero kot pa božično drevesce. Sicer trani tudi božično drevesce v sebi lep verski pomen. Spominja nas Jezusa, ki je nas odrešil na lesu svetega križa, z lučjo svete vere je pregnal temo zmotne in pregreh in nam prinesel z nebes dobroto in milosti, ali: darovi božičnega drevesca nas spominjajo božje ljubezni, vedno zelene vejice vselega upanja, steblo pa trdne neomajne vere. A vendar je božično drevesce že po svojem izvoru naši sveti veri nasprotno. Saj je ta naprava prvotno nastala med protestanti. Lutrovske Nemci v Strasburgu so jo pričeli in od tu se je vedno bolj širila med protestante, in ne le med protestante, ampak tudi med drugoverce, celo take, ki ne verujejo v božanstvo Kristusovo. Tako na primer postavljajo današnje dni božično drevesce tudi Judje, ki niti od daleč ne verujejo, da bi bil Kristus Bog. In ravno s tem, da se širi božično drevesce med vse sloje in vse narode in da pri tem izgublja vedno bolj svoje krščansko lice, je še prav poseben nasprotnik našim jasticam. Kajti gotovo je, da se to ne dogaja brez namena. So namreč gotovi sovražniki naše katoliške vere, in to pred vsem tisti, katerim so svetopisemske zgodbe le navadne bajke, ki na menoma širijo božično drevesce, da tako spodrivajo jastice. Da je temu resnica, nas še bolj uveri okoliščina, da dajejo božično drevesce čudno napravljenemu moziču v roko. Ta mozič — Nemci ga imenujejo Weihnachtsmann — naj zabriše zadnjo sled na božje dete v jasticah. Zato je tako čudno napravljen — v živem nasprotju z nedolžnim božjim detetom. Na glavi vojaško kapo, na sebi plašč, na nogah visoke čevlje, na rokah gorostasne rokavice, obraz pa čudno skremžen. No, lepa zamena za božje dete, zlasti, če imamo pred očmi nedolžne otroke! Naj le imajo Nemci sami, ki si izmišljajo take stvari in jih spravljajo v zvezo s svojimi starimi in novimi paganskimi bogovi! Mi hočemo kot verni katoliki ostati pri svojih jasticah! Poskrbeti hočemo, da jih ohranimo v vsaki hiši, pa naj že bodo iz papirja, iz mavca ali izrezljane iz domačega lipovega lesa. In tu pred jasticami se hočemo leto za letom vmislijo po zgledu svetega Franciška, ki je tako gniljivo znal govoriti o neskončni ljubezni in ponižnosti božjega Sina, v veselje in trpljenje božje družine v hlevčku. Tu nam bodo naši mali, ki so se naučili pravkar brati, zlasti na sveti večer prebirali zgodbe o njihovem božjem prijatelju. Tu bodo naši očetje zlasti božični večer svojim družinam naprej molili oni pomembni rožni venec: »Ki so ga

preroki več stoletij poprej oznanjevali... Ki so ga pastirci v hlevčku molili... Tu bota stari oče in mati z radostjo prisluškovala, ko bodo njihovi vnuki zopet in zopet zapeli: Sveta noč, blažena noč... dokler ne zvoní zvon vse k polnočnici, kjer bodo sami sebe blagorivali, ko zaslišijo pomembno besedo sv. Pavla: »Odpovejmo se hudobiji in posvetnim željam ter trezno, pravično in bogaboječe živimo na tem svetu, čakajoči zveličanskega upanja in častitljivega prihoda velikega Boga in Zveličarja našega Jezusa Kristusa, ki je dal sam sebe za nas, da bi nas rešil vse krivice in sebi očistil prijetno ljudstvo, vneto za dobra dela.« (Tit, 2, 11.)

Junakinja iz Štajra.

Povest. Pravaža ***

(Dalja.)

»Ja, lep je samski stan, dokler so ličeca rdeča in lasje zlatokostanjevi,« se je jezila mati.

Sama vem, da te krvavo potrebujem in te bom težko pogrešala, ker te imam tako rada. Pa prav zato, ker te imam rada, bi te rada videla preskrbljeno, preden umrjem... Saj sem tako bolehná,« je nadaljevala z jokavim glasom. »Srce ni v redu... Vsak hip lahko umrjem, in kaj boš potem počela sama?«

»Mati, nikarte tako govoriti!« se je ljubeznivo laskala Štefana. »Mati, vi morate še dolgo živeti! Resni menih se je smehljaj. Mati je pa nadalje obdelovala hčerko, ki se ji je zdela omeščana:

»Lindner bi se priženil, sam je rekel. V Stajrdorfu bi učil, pri nas bi pa stanoval. Ti bi mu pomagala v šoli. Dober mož je! Kaj imaš zoper njega? Tebi ni nobeden všeč! Veliko jih je že vprašalo zanjo, pater, Pa če bi prišel sam angel iz nebes, bi jej tudi ne bil všeč.«

»Ničesar nimam zoper Lindnerja,« je rekla Štefana in je proseče zrla na patra, naj ji pomaga. »Dober mož je in mu želim prav dobre žene, toda mene naj pusti v miru... Štefana pa učiteljica, o, to bi bilo imenitno! Enkrat ena je ena, dvakrat dve je štiri,« je poredno oponašala gorskega učitelja. »Pa še naočnike na nos pa palico v roko... Matil ali se ne boste nič smejali! Dajte, mati, smejajte se!«

Mati se je res nekoliko nasmejala. Duhovnik je pa resno motril deklico. On ve, kaj se godi v srcu deklice, ki se tako veselo šali. V tem srcu gori čisti daritveni plamen ljubezni do božjega Zenina. S svetlo Nežo govori: Ljubim Krista. Ta dobra mati je iz mesa in krvi, pa niti ne sluti tega. Pa tudi če bi to vedela, bi ne umela.

Mirno in premišljeno je posredovaje rekel duhovnik:

»Štefana, zagovoriti se ni treba. Pa vendar je menda prav, mati Švertnerica, če za enkrat še ostane doma. Marsikaka deklica le počasi zori za zakonski poklic, kakor proti lastni volji. Take postanejo potem najboljše zakonske žene. Bolje je, da je taka, kakor bi jej bila glava polna misli na moža in možitev. To prikrašuje mladost in taka deklica zgoda ovrene. Mati ga ni umela, previsoko je govoril.

Saj sem tudi jaz vedno mislila, kdaj bo kdo prišel, in ko je prišel, sem ga bila vesela, zato pa še nisem postala slaba žena,« je užaljeno rekla. Kratko je patra pozdravila ter je izginila v kuhinjo.

Štefana mu je rahlo očitala: »Govorili ste o dobrih zakonskih ženah. Saj veste, kaj mislim o teh stvarih.«

»Štefana,« je rekel pater, ki je stopil nekaj korakov proti stopnicam, da bi ga mati ne slišala v kuhinjo, »li ne veš, da se človek lahko posveti v vsakem stanu?«

»Da, v tistem stanu, ki ga nam je odločil Bog,« je odločno odgovorila.

Pater je na tihem občudoval njene modre odgovore. Potem reče:

»Deklica, ti si še mlada, življenje pa je dolgo, in Bog lahko pozneje kaj drugega od tebe zahteva, kakor danes. Samo, da se vsikdar ravnaš po volji božji, bo pa najbolje in ne boš zgorela poti.«

Prijazno ga je pogledala. Saj ve, da mu je sveta njena srčna želja. Samo izkušajo jo. To pa dobro zna, svetega Štefana dan je že izkusila. Takrat sta si bila tudi navskrzi, sedaj ga pa že dobro pozna. Malo se je zasmejala ter mu je rekla:

»Potrpajte z menoj, sem pač trda v duhovnih stvarih in vsega ne umem precej. — Kako je bilo sicer v samostanu? Je-li bilo lepo? Foda mudi se vam!«

»Da, dete moje, bilo je lepo. Zelo so go, reči tam in v vseh učnostih podkovani. Nekateri patri so pisatelji, drugi umetniki, nekaj pa jih je učiteljev. Tudi jaz sem pomagal v šoli. Toda tam imajo druge knjige in poučujejo na drug način, kakor pri nas.«

Dva otroka sta pritekala po cesti, že je daljave sta klicala katoliški pozdrav. Dobri kaje se sta skočila k Štefani ter sta se začela obešati nanjo.

»Tako pozno!« jih je kregala.

»Seveda,« se je hudovala mala Mihela, »če je pa most podrt in je treba okoli in okoli mesta.«

»Gospod Hendel ga je razstrelil,« važna pripomni bratec Kristof.

Štefana jima je dala podobice. Oj, kako sta otroka poskakovala vesela. Potem sta zletela v kuhinjo, in Štefana je bila zopet sama s patrom.

Približevala sta se vratom, ker je pater odhajal.

»Ljubi gospod,« je rekla, »še nekaj bi vas rada povprašala... Ste li bili na pokopališču?«

»Seveda sem bil tam. Lahko sem našel križ na grobu tvojega očeta. Poskrpil sem mu grob z blagoslovljeno vodo. Tudi pri sveti maši sem se ga spomnil. Pa vedi, imel sem mašni plašč z granatovimi jabolki, tisti, ki so ga ti napravila.«

»Jaz?« je zardela. »Kdo vam je povedal?«

»Že vem. Pater Kuzmina.«

»Je-li še moj bršljan na grobu,« je vprašala, »ali je pozabel?«

»Nisem pazil, zdi se mi pa, da je nekaj zelenega na grobu. Pa zakaj me izprašuješ take malenkosti! Saj sem ti že povedal, kaj se najbolj poda na krščanski grob.«

»Da, da, molitev,« je odgovorila Štefana. Prišla sta do vrta. Na suhi veji je veselo živela senica. Deklica jo z nežnim prstom pokazuje patru in mu pravi: »Glejte, prečistifi gospod, to je prvi ptiček letos, vam na čast poje, ali slišite?«

»Beži, beži,« je zamahnil pater z roko.

»V Frauenštajnu je vse polno senic, tako lepo prepevajo. Ste-li bili tudi tam? Pa je bilo gotovo preveč snega?«

»Nisem bil ne v Frauenštajnu, ne drugod, sploh nikjer ne, samo v Vengu sem bil,« je odgovoril Albert. Nakrat mu zaiskre očel, ki so plavale daleč tja v daljavo, in je rekel:

»Deklica, tvoja domovina je blagoslovljena. Tam je še živa vera; o kako to dobro de srcu! Na božji poti v Vengu sem molil za naš ubogi Stajer. Tam človek vidi z lastnimi očmi, kakšne čudeže dela živa vera.«

»V Vengu,« je rekla. »Mislite tisto malo cerkvico, ki jo je na čast svetemu Sebastijanu zgradil stari prior, ko je v Admontu razsajala kuga?«

»Da, dete moje, tam sem klečal na onem mestu, ki ga romarji poljubljajo za časa kuge. Tam je kamenit križ, ki pove, da je leta 1486. pomehala kuga. Tudi sedaj še prizanese, če tam ljudstvo kleči pred svojim Bogom in z živo vero moli. Tudi so mi pokazali svete puščice, s katerimi blagoslovljajo ljudstvo.«

»Da,« je zamišljeno rekla. »Spominjam se puščic. Ko sem bila še čisto majhna, je razsajala v deželi nalezljiva bolezen, če se ne motim, so bile rjave koze. Takrat sem bila tam z očetom in materjo. O, kako so ljudje

klicali: 'Za božjo voljo, obrni se od nas, zapusti nas' — obmolnila je in se je malce stresla. 'Bilo je strašno, pa lepo,' je rekla potem.

'Na grešnem svetu ni lepšega, kakor je vera,' je z globokim glasom pripomnil pater. 'Prosimo Boga za tako vero, ki premaga božjo vsemočnost... Tudi zadnjič so bili romarji v Vengu. Pravijo, da se je na Laškem zgrudil na cesti neki mož, na katerem so našli kužne bule.'

Štefana se je počasi pokrižala, pa se je vendar obenem smehljala. Stara navada je bila v njeni domovini, da se človek pokriža, kadar sliši, da je kdo umrl za kugo.

Morda je pa to samo prazno govorjenje. Hujša, kakor telesna, je dušna kuga in slepota, je rekel menih. Tudi tukaj pomaga Bog, tu v Štajru, če bomo prav molili in trdno verovali! To je rekel s premagujočim, čudovitim glasom. Tako govori na leci, s tem glasom mehča srca grešnikov. Pater je odšel.

V deviških prsih je minot deklica močno bilo srce. Lepo, lepo je bilo, kar je povedal — mož boži, ki ga ji je Bog poslal. Poslušala bi ga cele ure. Gledala je za njim, ki je s krepkimi koraki stopal po poti. 'Prav močiti, trdno verovati,' je sama pri sebi šepetala.

Ob oknih gostilniške sobe je bilo videti nevoščljivih moških obrazov. Eden je rekel: 'Jemnesta, jaz bi bil tudi rad pater, da bi tudi mene lepo pogledala. O ta deklica, ta deklica! Lepa kakor angel, mrzla kakor škrlinik. Kdor ji ujame srce, hentaj! — ta je dobil.'

VIII.

Vznemirjajoče vesti so se širile po deželi: V Faenci je padel s konja neki vojak. Ko so ga pobrali, je bil poln modrih kužnih bul.

Iz Aleksandrete je prišla ladja benečanskega vojvode, in sužnji so pripovedovali, da v Alepu že dva meseca divja kuga ter da so izumrle že cele hiše.

V Benetkah je ponoči stal bel mož v duhovski obleki v cerkvi alle Frari na leci in je molil mrtvaško opravilo. — Neki doktor je rekel, da letne številke, ki imajo petico na četrtem mestu, pomenijo kugo: Leta 1585. je bila kuga v Lionu, leta 1605. pa v Neapolju. Mi pa pišemo leta 1615.

Take in enake novice so bile napisane na slikanih letakih, ki so jih trosili po deželi potujoči knjižari. Tudi v Štajeru so jih moške in žene pridno brali. Bilo jih je groza, toda tolažili so se, da je Faenca daleč, daleč tam za deveto goro, Alepo pa še mnogo bolj daleč. Kje je Azija! Koliko gora bi morala kuga prekorati, koliko morij prepluti, da bi prišla k nam.

Štajerski zdravniki so se pa sumljivo ozirali proti nebu in so skrbno opazovali vremnike. Rekli so, da je zelo nevarno, če precej po najhujšem mrazu nastopi topla, južno vreme z mehko sapo, da precej začne brsteti zelenje. Če bo še naprej pihal jug, se ne ve, kaj hudega bo še vse prinesel mesec sušec.

Takrat je prišel v Štajer slavnj Mignoni, cesarja Matije telesni zdravnik. Iskal je zdravilnih vrelcev zoper protin. Eden je izviral tudi v Pirahu blizu Štajerja, na posestvu Bertolda Hendel. Tudi tega je hotel videti ta zdravnik, ki ni zdravil z raznimi zdravili, marveč s spremembo zraka in z vodo. Mnogo jih je že ozdravil na ta način. V hiši Bertolda Hendel se je sešel z mestnim sodnikom Joahimom Hendel, ki ga je potem tudi obiskal na njegovem domu v Vogelzangu. Hendel mu je pokazal bolnišnico, ki jo je zdato povečal in z vsem potrebnim in koristnim opremlil. Zdravnik je rekel, da take bolnišnice še ni videl. Če bi prišla kuga, bi bil Štajer na bolšem, kakor sam Dunaj.

Hendel je rekel: 'Gospod, to je previdnost. Sicer pa kuge k nam ne bo, zato bom skrbel jaz. Treba je ohraniti hladno kri, treba je strahu in reda, pa železne roke, in ne bo kuge ne v Štajer, ne na Dunaj.'

'Li res mislite, da ne?' je začudeno vprašal zdravnik. 'Doselej je ves svet smatral kugo za višjo silo, vi ste prvi, ki drugače sodite.'

Dva dni pozneje je prišla v Štajer vest, da je kuga že v Beljaku.

In zopet je bil ves Štajer v strahu. Tudi leta 1585. je prišla kuga — Bog in sveti križ božji — iz Rima v Štajer! Takrat je bežalo v blaznem strahu mnogo meščanov z ženami in otroci vred v gore, pa so šli ravno nasproti kugi, ki je v oddaljenih krajih že grozno morila. Štajerci pa niso vedeli zato.

Da bi se sedaj ne zgodilo kaj podobnega, je z bistrim očesom, z železno roko poskrbel sodnik Hendel. Spisal je na meščane kratak poziv, ki ga je dal nabit na mestno hišo. Poziv se je glasil: Trosijo se vse močice reči, resnica pa je ta: Dve ženski sta umrli v Beljaku, ena na kozah, druga pa na bulah (ni zapisal: kužnih). Beljak je oddaljen od Štajerja deset dni hoda, loči ga od nas mnogo gora in voda. Ni nevarnosti, da bi bolezen prišla k nam, da bomo le previdni. — Ta poziv je po svojem samozavestnem zaupanju pomnil ljudstvo. Na tistem pa je Hendel ukrenil vse potrebno: Ukazal je preiskati vse vodnjake, slabe zasuti. Mesogledom je dal stroga navodila, mitničarjem je dal tajno povelje, naj se vse blago, ki pride iz juga, prekadi z vrelim jesirom; potem šele sme v mesto. Potniki iz juga se morajo najprej na mitnici kopati in se preobleči, potem jim je pot v mesto prosta.

Pa le ne očitno, da se ne bega ljudstvo. Naj niti ne sluti o nevarnosti, kajti strah pospešuje bolezen.

Da bi pozornost ljudstva obrnil drugam, je Hendel napovedal strelsko tekmo, kakor se je vršila v minolem poletju, samo naj se ne pošiljajo povabila v tuje kraje.

Srečke za tekmo, ki naj se vrši četrto nedeljo v postu, je zopet Hendel podaril: steklenjeno cesarjevo podobo, zelenosivlinate zastave in več sto vatlov najfinejšega sukna.

Veselo so šli vsak večer štajerski fantje ven iz mesta na vežbališče in so se vadili v streljanju. Skoraj je bila že pozabljena nevarnost, ki je pretila od juga gori.

Toda strašno očitno se je približala že naslednje dni.

Nekega popoldne meseca sušca prijezdi po železni cesti neki jezdec. Na mitnici pri novem mostu pove, da prihaja iz Ajzenerca ter da ima pri sebi važna pisma od komorniškega urada, ki jih mora nemudoma izročiti mestnemu sodniku Hendelnu.

Potnik prihaja iz juga, zato ga ne puste naprej, temveč ga hočejo — kakor veli zapoved — štiri ure zastražiti v skednju poleg mitnice. Tujec je najodločnejše ugovarjal, zahteval je pristo pot, kajti pisma, ki jih nosi pri sebi, so silno važna in morajo takoj v sodnikove roke. Če se zamudi samo štiri ure, bo moral drago in težko plačati ves Štajer.

Pokazal je tudi pečate: dva sta bila od komorniškega urada, eden je bil nadvojvodski iz Gradca. Ko so se mitniški uradniki med seboj prepirali, naj ga li izpuste ali ne, je tujec odjahal čez most v mesto. Bil je črno oblečen kakor železninarski rudokop; spredaj na klobuku je imel dve črni kladivi, ki sta bili podobni mrtvaškim kostem. Kamor je prišel, se mu je vse umikalo: Kakor strela je švignilo po mestu, da prihaja z juga ter da se ni pustil razkužiti ob mitnici. Vse je uginelo, kdo da je, kaj prinaša, pa zakaj se mu tako mudi... morda nosi seboj skrivnostni lek zoper — bognavaruj — kugo... Ta lek baje prirajejo iz živega srebra... toda živega srebra vendar ne kopljejo v Ajzenercu v Janspuhu... 'Čujte,' so ga nekateri spraševali, 'gospod, vas li pošiljajo zdravniki in imate li seboj živo srebro?... Črni mož pa se ni menil za nobeno besedo, jahal je naprej do mestne hiše. Ker ni bilo tam sodnika, se je na mah obrnil proti Vogelzangu, kjer je stanoval sodnik. Po gorski cesti sem je pritekel šolarček ter je venomer na ves glas kričal: 'Črna smrt prihaja, črna smrt je tu!' Joj! vse se je umaknilo in poskrilo po hišah, vrata in okna so se zaprla. Črni mož ni srečal na poti v Vogelzang niti ene žive duše.

(Dalje.)

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kaknega odbitka.

Radne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Menaža.

Piše Stanko Bor.

Na Oslavju smo se skrivali po jamah, ki so jih izkopale granate, drugih kritij ni bilo. Žičnih ovir ni bilo, sovražnik je bil tako blizu, da smo čuli vsako glasnejšo besedo. Udje so nam otrpeli od neprestanega ležanja podnevi, na noč smo upali, ali z nočjo ni bilo boljše. Mesečina je bila, vse naše gibanje so opazili. In ploha krogel se je vsula z njihove strani na vsako senco, ki je hušnila po strahovitih razvrtani zemlji, ročna granata je bila odgovor na vsako glasnejšo besedico. Po strašnem dnevu — ves dan je sipalo topništvo bobneč ogenj na nas, neprestano je silila pehota naprej, petkrat so silovito navalili na nas — po strašnih urah, minutah, sekundah, v katerih se je že sklanjala smrt k meni, da mi pritisne na čelo svoj hladen poljub, pa še vedno in vedno zopet premišljala, ali krožila je neprestano okrog mene, po teh strašnih trenutkih se me je lotila zvečer nestrpnost kot mrzlca. V glavi mi je šumelo od neprestanega pokanja podnevi, stok ranjencev je odmeval po njej, vzdih umirajočih so se zarisali v sponih, ko v mrzlici sem mislil na minule strašne trenutke, na brezupno sedanjost, na jutrajnji dan, ki bo morebiti še težji ko današnji.

'Vse naj bi bilo, ali... sem čul razgovor v sosednji jami.

'Da, da!'

Molk.

'Ne, to je res preveč!'

'Preveč!'

'Bori se, umiraj — pa brez menaže!'

'Da, brez menaže...'

'Vi mislite na menažo?' sem se zdrnil.

'Po takem dnevu med to trumo mrtičev...'

Molk.

'Kako morete misliti na menažo?'

'Hm, lačni smo, pa mislimo na menažo.'

'Dobite jo!' sem rekel odločno, legel na trebuh, sluga me je s plaščem pokril, in pod plaščem sem pri električni svetilki napisal na listek, da zahtevam menažo, naj kakorkoli naredi, menažo moramo dobiti. In poslal sem dotičnega, ki je izrekel, da je lačen, z listkom nazaj. In po rojni vrsti sem razglasil, da pride menaža.

Lahi so bili čuječi, prav gotovo so čuli zadovoljno mrmranje, ki je sledilo razglasu, zakaj živahno so nas začeli obmetavati z ročnimi granatami.

Ni mi bilo do jedi, ves dan nisem ničesar zavžil, vendar nisem čutil gladi; prazen je bil želodec, vendar bi ne spravil vanj trohico najboljšje, najokusnejše jedi; ali je bil preveliki napor, ali okužen vzduh, ki mi je pristudil vsako jed, ne vem. Občudoval sem železne živce teh ljudi, ki se v teh urah vesele menaže, in sem se veselil z njimi, da jim bo ustreženo.

Ali pretekle so ure, in menaže ni bilo; tisti, ki sem ga poslal, se ni vrnil. Poslal sem drugega. Prinesel je vest, da je prvi ranjen in teži pri potoku. Menaža je nekje na cesti doli

proti Pevni. Ali kako naj spravijo kotle v vojno vrsto? Konji ne morejo do sem, kuharjem nositi je predaleč, sovražno topništvo ne prestopa strelja na steze in cesto in vsenapokoli. In sem povedal ljudem, da je tisti ranjen, da čaka menaža, pa je nima kako prinesiti. Kako strelja topništvo, sem jih opozoril in vprašal, ali vztrajajo na tem, da pride menaža. Vprašanje je bilo odveč. Seveda so vztrajali, in prostovoljci so šli ponjo.

Davno je minila polnoč, predno so se vrnili, dva sta bila medpotoma ranjena.

Postavili so kotle v granatne jame, potem so začeli hoditi z levega krila stotnije po dva in dva, in vsak je prejel za dva. V napetosti živcev nisem mogel spoznati, ali zato, ker nisem mogel sam jesti, kako more biti ta menaža vredna treh mož, ki so bili radi nje težko ranjeni. Žal mi je bilo, da sem tvegala življenje. Naravnost vzkripelo pa je v meni, ko sem videl, kako brežskrbno tekajo in pokonci tekajo z jedlinimi skledicami do kotlov in nazaj. Ogenj in nevarnost in smrt, ki se je sprehajala med nami, jih je malo brigala. Carobna sila, ki tiči v besedi »menaža«, jih je ko omamila. Trikrat sem moral prekiniti razdeljevanje, tako so začeli sipati Lahi svince in železo na nas, tako pozornostjo so vzbujali ko omamljenci s svojo nestrpnostjo: Kimprej dobiti menažo. Ko pa je začel eden na glas govoriti in se pripraviti s kuharjem, me je vzbudilo ko s šivanko. In sam sem pozabil, kje sem, nisem opazil, kako so začeli Lahi živahno streljati in metati ročne granate ko za stavo na nas — planil sem na noge.

»Ti? Kdo si ti?«
In v hipu sem bil odločen — sedaj je začel skoro kričati — da za kazen ne dobi menaže. V prihodnjem hipu sem sklenil — blizu mene je nekdo zaklical rodno mater, bil je ranjen — da sploh pošljem kotle z menažo nazaj, drugače zgubim polovico stotnije radi te bore menaže.

»Gospod poročnik!« je zaklical proti meni.

»Človek, ali si ob pamet?« sem v silni jezi izustil, stisnil pesti in bil isto odločen, da storim, kar sem sklenil v prejšnjem hipu. Zaenkrat sem se pa moral naglo skriti v jamo, drugače mi spomin na to nesrečno menažo ne odide.

Skokoma in ne glede na krogle, ki so gosto frčale okoli njega, je planil od kuharja proti jami, v katero sem izginil. Že na robu in predno se je dobro sklonil, mi je pomolil jedilno skledico pred nos in rekel: »Poglejte, gospod, in recite...«

»Da si znorel, rečem, ničesar drugega!« sem rekel, ga prijel trdo za ramo, ga potegnil v jamo in stresel, da je pljusnila juha iz jedilne skledice. »Znorel si... Čuj...!«

Zopet je nekdo v bolečinah poklical svojo mater.

»Gospod poročnik!...«

»Molči, nesrečnež! Ali ne vidiš, ali ne čuješ?...« Da, vročnica me je morala kuhati, z njo močjo sem ga stresel za ramo. »To je tvoje delo!«

»Čujte me!«

»Čakaj, ti čuješ...«

Odločno se je otresel moje roke, pokleknil poleg mene in mi molil jedilno skledico pod nos, začel vzrujeno in me ni pustil do besede: »Vseeno mi je, prav vseeno! Tu umiraj, umri in se stradaj zraven! Le pogledite in recite, ali je to menaža za štirindvajset ur takega življenja ko je tu? Voda, sama voda! Vi, kosček mesa in pet fizičlov v njej! Vseeno mi je, prav vseeno! In izlil je juho pred moje noge. Govoril pa je s takim glasom, da je iz vsake besede zvenelo, kar kuhalo se je v njem, in oči so mu v mesečini sijale v temnem ognju.

Osupnilo me je. Predno sem pomislil, kaj bi mu odgovoril, se je po vseh štirih priplazil kuhar k nama.

»Gostega bi rad, vsi bi radi samo goste, goste menaže. Ali kje naj vzamem, čarati ne znam! In če dam enemu gostejše, dobi drugi samo juho...«

»Tako menažo nam dajo za plačilo, kar smo danes prestali...« Trdovratneje in temnejše ko prej so zvenele njegove besede.

»Gospod poročnik!...« je rekel kuhar.

»Molči!« ga je prekinil. »Tu umiramo!

Rečem in trdim, kdor hoče, kdor nas sili, da umiramo, naj nam da tudi jesti. Umirati in stradati — ha!...« za hip je prekinil svoj govor, nato je rekel zopet v čisto drugem — vse prej ko pomirjenem tonu: »Gospod poročnik, ali dobim gосто menažo?«

»Pa mu dajte!« sem rekel kuharju.

»Dobro! Ali na vašo zapoved in odgovornost! Ako dobijo drugi samo juho in se pridejo zopet k vam pritožiti...« Zmignil je z ramo.

Odšla sta h kotlu. Jaz pa sem naglo smuknil iz jame, preplazil par sosednjih jam in se stisnil v plitvo jamo, kjer me gotovo ne bo nihče iskal. Slugi, ki je ostal v prejšnji jami, sem naročil, da pove vsakemu, ki se pride pritožiti radi menaže, da sem odšel daleč tam na levo krilo stotnije.

To in ono,

Skoki. Zlasti Angleži in Amerikanci se vadijo v skakanju. Nekateri skačejo samo na visoko, drugi na dolžino, nekateri uporabljajo pri skakanju dolgo palico, s katero se uprejo v tla tedaj, ko odskočijo. Nimajo pa pri skakanju nobene deske, kakor to vidimo v naših telovadnicah. Neki Amerikanec Horine je skočil čez dva metra visoko, s pomočjo palice pa ameriški dijak Gardner štiri metre. Na dolžino je pa skočil enkrat lrec Connor nad sedem metrov in pol. To moramo izmeriti, po-

Albatros. Marsikdo je že čital, da spremljajo velikanski ptici, Albatros imenovani, ladje na odprtem morju. Naenkrat se prikažejo, se vsedejo na ladjo, gredo z njo naprej, spet izginejo. Na otokih Tihega oceana jih je bilo včasih na milijone, sedaj so jih pa že zelo pobil. Zlasti Japonci so jim nevarni. Ptice so namreč pravi veliki, od konca ene peroti do konca druge merijo do štiri metre. Na otoku Laysan in na manjšem bližnjem otočju jih je bilo pred 20 leti še nad poldrugi milijon, leta 1909. samo še pol milijona, od leta 1909. do 1911. se je število zopet pomnožilo. A l. 1912. so jih Japonci ukradli kar pol milijona in ostalo jih je samo še 200.000. Sedaj so pa stroge naredbe, kdaj smejo albatrose streljati, kdaj ne, in število se zopet dviga.

Buitensorg. V zadnji številki »Domoljubac« je brez urednikove vednosti prišla pod zgornjim naslovom notica, ki ni bila na mestu in jo s tem popravljamo. — Uredništvo.

Iz šolske naloge. Milton je bil velik pesnik, spisal je: Izgubljeni raj. Potem mu je pa žena umrla in je napisal veliko delo: Zopet dobljeni raj.

Zahvala.

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja ob prerani smrti naše nepozabne hčerke in sestre

Francke Černe

izrekamo najtoplejšo zahvalo vsem, ki so drago pokojnico spremili k večnemu počitku. — Srčna hvala častiti duhovščini ter domačim pevcem za gniljivo petje, vsem sorodnikom in znancem za obilo udeležbo. Srčna hvala dalje domačim fantom in dekletom za prekrasni venec ter rodbini Vrtačnik-ovi za podarjeni šopek, kakor tudi Marijini družbi za obilno udeležbo. — Bog plačaji!

Kozarje, dne 12. dec. 1918.

Kupim za some smrekove storže, laeno in deteljno seme. Prodam dobro strojno olje kmetovalcem.
Jos. Jezernik, trgovec, Stob, p.
Domžale. 5089

„Jugo“ milo za pranje

zbojšana vrsta, bela, v kosih po četrt kilo. grama, 1 zaboj 25 kg (t. j. 100 komadov) 110 K franko zaboj iz Zagreba. S pošto 4 kg neto 28 kron franko. Pošilja po povzetju zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb št. 1, Petrinjska 3.
Z naročilom se prosi poslati tudi polovico zneska.

Rezan in tesan les

ter bukova drva kupujem franko vagon postaja oddaje. Ponudbe na naslov: Anton Reschitz, lesnattrgovina, Ljubljana, Pisarna Dvorni trg 1/II

Oklic.

Dne 17. novembra 1918 se mi je izgubil

lovski pes - brak

Lovil sem ta dan v Zavrathih pri Sodražici na Dolenjskem. Pes je vzdignil srne in gnal čez Boncar v Blatnek. Vrnil se ni. Sodim, da se je kam zatekel. Pes je namreč iz Srbije in je bil ta dan prvokrat v naših krajih na lovu. Je 6 let star, približno 45 cm visok, trsat, dolgih ušes, dolgega repa, po glavi in nogah rjav, po hrbtu črn, ena prva noga v stopalu bela. Ime mu je »Barčo«. Kdor mi ga najde ali mi vsaj pove, kje se nahaja, dobi 100 K nagrade. Dr. Ivan Lovrenčič, odvetnik v Ljubljani, Miklošičeva cesta, številka 8.

Primeren dar

najfinejše, pravo toaletno milo.

6 malih kosov K 24.— 6 velikih kosov K 36.—
12 " " K 44.— 12 " " K 65.—
24 " " K 61.— franko na vsako postajo.
Denar naprej!

Leop. Zeisler, Zagreb, Margaretska ul. 6/I, odd. 10.

Hlapca in služkinjo

ki bi bila poštena in pridna, iščem za nastop ob Novem letu. Plača po dogovoru. Ponudbe na: F. Rebolj, trgovec, Krka, Dolenjsko. 5016

ZOBOTREBCE

vseh vrst kupuje po najvišji ceni in v vsaki množini tvrdka Mihael Omahen, Višnjagora.

:: Lovske puške ::

caliber 16. in 12. so naprodaj pri F. K. Kaiser, puškar, Šelenburgova ulica št. 6. Ljubljana.

KARBID

v vsaki množini v izvirnih zavojih po 50 ali 100 kg za ceno po K 2-70 kg neto franko Bosanski Brod (v zavojih po 50 kg naplačilo K 3— za izvod) naroča se pri Bosan. deln. društvu za elektriko, Jajce, Bosna. — Plača naj se naprej po poštni nakaznici v Jajcu, večje vsote pa potom industrijalne banke v Sarajevu na račun gorjenja tvrdke. — Primanjkljaj na transportu trpi kupec.

Jabolka

se kupijo ali zamenjajo z drugim specerijskim blagom ali usnjem. Ponudbe na upravnništvo Domoljuba pod šifro: »Lepa jabolka« 4990.

št. 1038/Pr.

4664

Razpis.

Popolniti je 12 službenih mest za provizorne strežnike moškega spola v deželni blaznici na Studencu. S to službo je spojena pravica do prostega stanovanja (brez družine), hrane, službene obleke, in nagrade mesečno 60 K v prvem letu, 80 K v drugem letu. Po dvestem zadovoljivem službovanju in po prenehanju strežniškim izpitu se bo kompetentnemu oblastvu predlagalo, da se provizorni strežniki stalno namestijo s primerno višjo plačo in s pravico do časovnega napredovanja in starostne preskrbe. Za časa provizornega službovanja v prvih dveh letih velja za obojestransko odpoved štirinajstdni rok. V smislu službenih določil za provizorne strežnike prosilci ne smejo biti stari manj kot 25 in ne več kot 35 let. Prošnje, katerim je priložiti dokazilo telesne sposobnosti, rojstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo ter spričevalo o navedenosti kakor tudi izkaz o dosedanjem službovanju, je vlagati osebnoma pri vodstvu deželnih dobroteljskih zavodov v Ljubljani do 31. decembra 1918. Tam se dobivajo tudi podrobnejša pojasnila.

Komisija za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave.

V Ljubljani, dne 22. novembra 1918.

Mlini za dišave

primerni za vse namene, prodaja tvrdka ADOLF OPPENHEIM, Mor. Ostrova Brückeng 13. Zahtevajte prospekt in po bližja pojasnila.

Miši - podgane
stenice - ščurki

izdelovanje in razpošiljatev preizkuš. radikalno učinkujočega uničevaln. sredstva, za katero dobajo vsak dan zahvalna pisma. Za podgane in miši K 5.—; za ščurke K 5.—; tinktura za stenice K 2.—; posebna močna tinktura za stenice K 5.—; uničevalec moljev K 2.—; prašek proti mrčesom 2 in 4 K; tinktura proti ušem pri ljudeh 3 K; masilo za uši pri živini 2 K; prašek za uši v obleki in perilu K 2.—; tinktura za bolhe pri pseih K 1'50; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalec rastlin) K 3.—. — Pošilja po povzetju Zavod za pokončevanje mrčesa

M. Janker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

500 kron

vam plačam, ako vaš kurja očesa, bradavice, otiščanci se izginejo v treh dneh brez bolečin z mojim uničevalcem korenin „Rinbalsam“.

Lonček z jamskim pišmom 3 K, 5 lonček 7 K, 6 lonček 11 K. Na stotine zahvalnih in priznanih pism. Zobje odstrani „Fides“, pri najtrdovratnejšem revmatičnem zobobolu, ko odpovedo vsa druga sredstva, in pri vseh zobih. Ako brez uspeha, denar nazaj. Cena 3 K, 3 tube 7 K, 6 tub 11 K. Kameny, Košice (Kassa) I. Postfach 12 C 244, Ogrsko.

! SMRT! podgane, miši

se popolnoma zatiro s sredstvom „Ratentoda“. Ako ni uspeha, se denar vrne. Stotine zahval. Cena K 4.—, 3 kratke K 9.—, Stenice, uši, bolhe, ščurki se uničijo z njegove vred radikalno s „Thiersa“-sredstvom. Cena: K 2.—, 3 kratke 7 K. Prašek proti mrčesu dodan K 2.—. Kemény, Kaschau, I. Ogrsko, Poštini predal 12-C. 344.

Razširjate „DOMOLJUBA“!

Živinorejska zveza v Smarci,
pošta Radomlje,

proda 3 vagone finega portland-cementa

za izdelavo strešne opeke in za napravo jasil in tlaka v blevih. — Istotam se dobi

150.000 zidne opeke

za spomladansko zidanje. — Proda se

večja množina dobrih vreč

za cement in žito, kakor tudi razno drugo blago za kmetovalce.

4674

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbam cerkvenih zvonov

Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom zgradbe, 2. vse premično blago, mebelja, poljsko orodje, stroje, živino, zvonove in enako, 3. vse poljske pridelke, žita in krmno, 4. zvonove proti preletu, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje in druge kombinacije in proti neugodam. vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno nikopavatriško zavarovalnico, od katere ima tudi dežela Kranjska podružnico.

Varnostni sklad in udnine, ki so znašale l. 1916 K 908.838-91, se poskočile koncem l. 1917 na 1.061.838-54.

Today, čimveče zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasel sklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjenstvo v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki.

Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

Ženske lase

rezane in mešane kupuje v vsaki množini po najvišji ceni Matija Podkrajšek brivec, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana Emonska cesta 2. 4792

USTANOVljENO LETA 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJENIM JAMSTVOM,

dovoljuje članom POSOJILA proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali proti zaznambi na službene prejemke. — Vračajo se posojila v 7½, 15, 22½ ali 30 letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno

—:: v LJUBLJANI, KONGRESNI TRG št. 19, ::— ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi

hranilne vloge

in jih obrestuje po 4 ¼ %.

Društveno premoženje znaša koncem leta 1917. K 489.431'79. — Deležnikov je bilo koncem leta 1917. 1421 s 14.855 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za K 5.793.450'—.

Griporočamo

kolinsko kavino primes
v korist obmejnim Slovincem!

Zastoj

dobi vsak na željo močnik o zlatini, srebrni in godalnih, Violine po K 40,- 45,- 55,- in višje. Dobre harmonike K 45,- 60,- 80,- dvo-vrstne dunajske harmonike K 120, 140, trivrstne K 300, 400 in višje. Zamenj dovoljeno ali denar nazaj. Pošilja po povzetju ali predplačilu razpošili. Jan Konrad, Brda 1991, c. in hr. dvo-rni založnik, Češko.

Krema za britje najboljša ka-kovost rablja-va brez vode. 1 porcelanasti lonček 7 K, 1 ducat 60 K.

Milo za britje pristno, najboljši-še vrste, 3 kosi 9 K, 1 kg 34 K. — Pošilja se proti naprejšilavi denarja M. Junker, eksportna trgovina, Zagreb 1, Petrinjska 3 III., Hrv.

Pristno TOALETNO MILO
fino dišeče komad 100 gr.
3 kosi K 15,— c. kos. K 28,—,
12 kos. K 82,—

Pristno čisto rube **PRALNO MILO**
za kg kron 26,—
Pošilja proti predplačilu
M. Junker, izvozna trgovina
Zagreb 1, Petrinjska 3. —
Hrvatsko.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. „Mastin“ paket velja 3 K, 5 paketov 15 K pošt-nine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zre.. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**
zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. zakonito zajamčeno „Skaboform“ ma-zilo“. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 4,— veliki K 6,— porcija za rodbino K 15,—. Zaloga za Ljubljano in okolico: **Lekarna pri zlatem jelenu, Ljubljana, Marijin trg. 1520**

Pazite na varstveno znamko „Skaboform“!

Zobotrebce

kupuje po najvišjih cenah **PETER KOZINA & CO.**
LJUBLJANA, BREG 20. 4172

Kranjska deželna podružnica

a. a. deželne življenjske in rentne neugodne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tud z vojnim riziko, otroških dot., rentna in ljudska neugodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Najugodnejši pogoji za vsako zavarovanje.

Zavod temelji na verski zvestosti. — Prospekti zastopnj in poštine prosto. Sposobni zastopniki se sprej-majo pod najugodnejšimi pogoji. 1927

Popolno belo platno

morete dobiti z uporabo našega izbornega luga **PRÁŠEK ZA PLATNO**. Velik prihranek in malo truda pri pranju. 1 zavo 150 gramov K 1,—, 250 gramov K 1-50, 450 gramov K 2-50.

Najmanj se more narečiti 10 zavezjev!
Pri naročilu 5 kg popusti! Razpošilja se po pov-zetju. Prodajalci dobe popust.

Zavod za izvoz **M. Junker, Zagreb 1, Petrinjska 3 III. Telefon 23—27.**

Zastopniki za prodajo strojnega olja za vse tovarne, za avto-mobile, motorne pluge, maže za vozove, težn. vazelin, surogatni firnež in barve se spreje-majo za takojšnji nastop. Oglase naj se pa le izurjeni gospodje. Ponudbe na kemično to-varno Hugon Polák, Kral. Vinogradi, Jung-manova tñida 33. 4811

Universalni mlin za dišave

(Zakonito zavarovan.)

Moj Universal-ročni mlin je izboren za mletje moka, dišav, slačkorja, kave, ovsen, riža, orehov itd. Ta mali mlin se je takom vojske izborno obnesel in se lahko po-rablja za vsako vrsto mletvskega izdelka. Teža okoli 1 kg.

Cena K 24,—.
Universal-mlin za meso
K 60,—.
Mlin za drobljenje kosti
K 320,—.

Pošilja se s Dunaja proti predplačilu zneska po generalnem zastopstvu

Maks Böhnelt Dunaj

IV. Margaretenstr. 27. odd. P. 87.

Prospekt zastopnj.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge vsak delavnik dop. od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vi-narjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadrugnikom posojila proti vknjižbi z amortiza-cijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Vloge v „Ljudski posojilnici“ se popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Največja izbera ur, zlatnine, srebrnine
svetovnoznana
razpošiljalnica

H. SUTTNER

935

samo v Ljubljani št. 1